

ברכת המזון

וסדר סעודות שבת ויו"ט
עם טעמי המנהגים

מזכרת
משמחת הנישואין של
לוי יצחק וחיה מושקא
קורץ
י"ד בסלו ה'תשפ"ו

ברכת המזון

וסדר סעודות שבת ויו"ט

עם טעמי המנהגים

מזכרת

משמחת הנישואין של

לוי יצחק וחיה מושקא

קורץ

ב"ה

ברכת המזון

וסדר סעודות שבת ויו"ט

עם טעמי המנהגים וניגוני אבות המשפחה

הדפסה ראשונה • י"ד כסלו תשפ"ו

נערך לכבוד חתונת לוי יצחק ורחיה מושקא קורין

להערות ותיקונים: 0542113075

עיצוב ועימוד:

office@sofrayo.co.il

תוכן

ה.....	תקוני שבת
ט.....	סדר קידוש לליל שבת
יב.....	אזמר בשבחין
טו.....	סדר קידוש ליום השבת
יח.....	אסדר לסעודתא
יט.....	סדר סעודה שלישית
כא.....	סדר ברכת המזון
לה.....	נוסח ברכה אחרונה מעין שלש
לו.....	ברכה אחרונה על שאר אוכלין ומשקין
לו.....	הרחמן לבית מילה
לו.....	סדר שבע ברכות
לח.....	סדר הבדלה
מג.....	קידוש לשלש רגלים

סדר הקידוש לליל ראש השנה.....מו

סדר קידוש ליום טוב.....מז

סדר קידוש ליום ראש השנה.....מז

ניגונים שלימד כ"ק אדמו"ר.....מט

ניגוני אדמו"ר הזקן.....נג

ניגוני קלימוביץ'.....נה

ניגוני חסידים.....סה

ניגוני הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה.....סה

ניגוני ר' מנחם מענדל קורץ ע"ה.....סח

שירי ר' יעקב אלישביץ.....ע

היכל הנגינה.....פ

תְּקוּנֵי שַׁבָּת

כשיבוא מבית הכנסת יאמר זה

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן, מִמְּלֶךְ
מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

שלוש פעמים

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מִלְּאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ
מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

שלוש פעמים

בְּרַכּוֹנֵי לְשָׁלוֹם מִלְּאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ
מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

שלוש פעמים

צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מִלְּאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מִלְּאֲכֵי עֲלִיּוֹן מִמְּלֶךְ
מְלָכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

שלוש פעמים

עליית העולמות, ועכשיו תבוא הנשמה לומר למלאך
"שלום עליכם מלאך?! עה!" (רשימות החסיד ר' טוביה
בלקין אות נה בשם ר' מרדכי יואל דזקסן, בשם הרה"ק
ר' זלמן בן הצ"צ). **שלום עליכם.** במענה לילד

שלום עליכם. מנהג שנהגו עפ"י הגמרא שבת ק"ט
ע"ב שני מלאכי השרת מלווין כו' (שער הכולל). כ"ק
אדמו"ר הצ"צ לא היה אומר שלום עליכם. ואמר "הלא
הנשמה היא תמיד גבוהה מן המלאך, ובפרט בשבת עת

כִּי מִלֵּאכֵינוּ יֵצֵא לָךְ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ:

יְיָ יִשְׁמֶר צִאתְךָ וּבֹאְךָ מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

א שֶׁתְּחִיל מִי יִמָּצֵא וְרַחֵק מִפְּנֵינִים מְכַרָּה:

ב טַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ וְשַׁלַּל לֹא יִחָסֵר:

ג מִלְתָּהּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ:

השבת - רוזנוולד). **צאתכם לשלום.** פעם שאלו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר מדוע מיד לאחר שאומרים שלום עליכם מלאכי השרת, בואכם לשלום, ברכוני לשלום, ממחרים לשלוח אותם ולומר להם 'צאתכם לשלום', דלכאורה הרי זה זלזול בכבוד המלאכים? והשיב, שאצל מלאכים כל רגע הוא יקר, וכאשר מתעכבים אפילו רגע אחד, הרי זה גם זמן רב ונחשב לענין גדול (תורת מנחם, ש"פ בראשית תשל"א, התוועדות ב' ס"ד). לפי שאינו יודע מתי יצאו, אומר כעת 'צאתכם לשלום' - שבעת שיצאו יהיה צאתם לשלום, אבל אין הכוונה שדוחה אותם מעליו ופוטרים (ושערי תשובה ס' רסב, ובמחצית השקל שם כתב, שהמלאכים נמצאים אצל האדם במשך כל יום השבת מתחילתו לסופו, ואעפ"כ אומר להם 'צאתכם' על זמן היציאה, מתי שתהיה). **אשת חיל.** כתב השל"ה בסדור שער השמים: "ואומר פרשת

ביחידות ביאר רבינו את הטעם לכך שלא מתחילים מ"בואכם לשלום" אלא לפני כן אומרים "שלום עליכם": מבואר בזהר (ו"פ וישלח), שישנם מלאכי שבת ומלאכי חול. אמירת 'שלום עליכם' היא בכדי ללוות את מלאכי החול היוצאים (כי בלשון הקודש אמירת 'שלום' מתאימה גם ביציאה ולא רק בכניסה), ואמירת 'בואכם לשלום', היא ברכה למלאכי השבת, "מלאכי השלום" הנכנסים (הובא בסידור רבינו הוקן עם ציונים כ' עמ' תרב). **מלאכי השלום... השרת.** הטעם שבכל פעם אומרים מלאכי השלום מלבד הפעם הראשונה, יש לומר, שבדרך כלל נקראים בשם "מלאכי השרת" ע"ש השליחות (שירות) שלהם, וכאשר מילאו השליחות אז נקראים "מלאכי השלום" (תורת מנחם, ר"ד א' דחג הסוכות תש"ל). **ממלך.** פירוש, שאתם שלוחים מ'מלך מלכי המלכים' (סידור תפארת

דְּרֹשָׁה צִמְר וּפִשְׁתִּים וְתַעַשׂ בְּחִפְזָן כַּפִּיהַ:

הַיְתָה בְּאַנְיוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחֲמָה:

וְתִקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתִתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרָתֶיהָ:

זִמְמָה שָׂדֶה וְתִקְחֶהוּ מִפְּרִי כַּפִּיהַ נְטֵעָה כָּרֶם:

חֲגֵרָה בְּעוֹז מְתַנֶּיהָ וְתֹאמֶץ זִרְעוֹתֶיהָ:

טַעֲמָה כִּי טוֹב סִחָרָה לֹא יִכָּבֵה בַּלַּיְלָה גֵּרָה:

יִדְיָה שְׁלַחָה בְּכִישׁוֹר וְכַפִּיהַ תִּמְכּוּ פֶלֶךְ:

כִּפָּה פֶּרֶשָׁה לָעֵנִי וִידְיָה שְׁלַחָה לָאֲבִיוֹן:

לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֹג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֶשׂ שָׁנִים:

הכתרים" ובשער הכוונות כתוב: "ליל שבת נקראת
'שבת מלכתא', ומלכותא עילאה נקראת 'אשת חיל'
(שער הכולל).

'אשת חיל' מראשה לסופה נגד השכינת... ויש בה כ"ב
פסוקים נגד כ"ב צנורות של מעלה שזכעת הם פתוחים
ומריקים שפע וברכה מהבריכה העליונה מראש כל

מ רַב־בָּדִים עָשְׂתָה לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה:

נ וְדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אֶרֶץ:

ס דִּין עָשְׂתָה וְתַמְכֵּר וַחֲגֹר נָתַנָּה לַכְּנָעָנִי:

ע ז וְהִדָּר לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן:

פ יָה פִּתְחָה בְּחִכְמָה וְתוֹרַת חָסֵד עַל לְשׁוֹנָה:

צ וּפִיָּה הִלִּיכֹת בֵּיתָה וּלְחֶם עֲצָלוֹת לֹא תֹאכַל:

ק מִזֶּ בְּנִיָּה וַיֵּאֱשְׁרוּהָ בַּעֲלָהּ וַיַּהֲלֵלָהּ:

ר בֹּת בָּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כָּלָנָה:

ש קָר הַחֵן וְהַכֵּל הִיפִי אִשָּׁה יִרְאֵת יְיָ הִיא תִתְהַלֵּל:

ת נוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ וַיַּהֲלִלֶנָּה בְּשַׁעְרִים מַעֲשִׂיהָ:

סדר קידוש ליל שבת

מזמור לְדוֹד יי רְעִי לֹא אֶחָסֵר: בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל מִי מְנַחוֹת יִנְהַלְנִי:
נַפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיָּא צִלְמוֹת
לֹא אֵירָא רַע כִּי אֶתֶּה עִמָּדִי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ הַמָּה יִנְחַמְנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלֹחַן
נֶגֶד צִרְרֵי דְשִׁנְתְּ בְּשִׁמְן רֵאשֵׁי רִוְיָה: אֵךְ טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפֵנִי כָּל יְמֵי חַיִּי
וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יי לְאֶרֶךְ יָמִים:

דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין:

**אתקינו סעודתא דמהימנותא שלימתא חדותא דמלכא קדישא אתקינו סעודתא
דמלכא דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין וזעיר אנפין ועתיקא קדישא
אתין לסעדא בהדה:**

החלות לבדוק האם הן נשארו בתוך שקית הפלסטיק, וכשקרה שכך ה', הוציאן משם (הליכות ומנהגי שבת קודש). **דא היא סעודתא.** בכניסת ליל שבת ממש מתחיל עליות האצילות. ערבית הוא עליית המלכות חקל תפוחין כ', ואח"כ ביום הוא עליות ה"א ואר"א (לקוטי תורה פ' בהר, מד, א). אינו מובן הכפל, שהרי אומרים זה תיכף עוד הפעם בנוסה אתקינו סעודתא (הערת כ"ק אדמו"ר, הובא בס' המנהגים). **אתקינו סעודתא.** זוהר יתרו דף פ"ח ע"א-ע"ב (שער הכולל). **יום הששי.** מתחילין יום הששי ולא מ"ויכולו" כי יום הששי ויכולו השמים ר"ת הו'. וכשמתחיל יתן

סדר הקידוש. אנו נוהגים לקדש מעומד בליל שבת וכן בשאר יו"ט (ס' המנהגים). מנהג בית הרב: מוזגין הכוס, לוקחו בימינו, מוסרו לשמאל, מעמידו דרך הורדה מלמעלה למטה על כף ידו הימנית כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ד' אצבעותיו מוגבהות והגודל מושכב טן הצד. ומקדש מעומד, והכוס מוגבה למעלה משלושה טפחים מעל גבי השולחן (ס' המנהגים). מקובל בשם הבעש"ט לסגור הבקבוק של יין לפני אמירת קידוש, וכך נהג כ"ק אדמו"ר (הליכות ומנהגי שבת קודש). בליל ש"ק ה' כ"ק אדמו"ר מדיח, שוטף ומנגב הכוס. לפני הקידוש ה' רבינו מרים המפה שעל

יּוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם:
וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה,
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה:
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ
שָׁבַת מְכַל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

סְבָרֵי מָרְנָן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

שבקדוש. הטעם לאמירת סברי מרנן - שו"ע אדה"ז
ס"ס קע"ד. ובאבודרהם הביא עוד טעמים (הגדת כ"ק
אדמו"ר). סברי מרנן אומרים גם ביחיד כשאנו מוציא
אחרים. גם בקידוש על הפת אומרים סברי מרנן (ס'
המנהגים). כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע התבטא פעם
בקשר לקידוש על הפת שאין מתאים לעשות קידוש
"האלטענדיק א מעסער אין האנט" - בעת שמחזיק
סכין ביד, ועד"ז מובא בשם כ"ק אדמו"ר הרי"צ
(הליכות ומנהגי שבת קודש). ולהעיר שבסידור תורה
אור, ובדפ"ר של סידור רבינו הזקן יש בקידוש

עיניו בנרות ובשעת ברכת הקידוש בכוס, רמ"א סי'
רע"א סי'. אין להתחיל מתחילת המקרא וירא אלקים
כ' משום דרז"ל טוב מאד זה המות, שו"ת חת"ס
או"ח סי' (הגדת כ"ק אדמו"ר). אך החת"ס שם כתב
שיש להתחיל בתיבות "ויהי ערב ויהי בקר", מפני
שבלעדיהן אין למילים "יום הששי" שום משמעות,
ויש ליישב שהנוסח שלפנינו בא להדגיש שמעשה
שמים וארץ כלו בסוף יום הששי ולא נגעו ביום ה'
(לקוטי מהר"ח ע"פ כנסת הגדולה). סברי מרנן. כצ"ל
ולא יותר, סי' יעבץ, כי הם משלימים מספר תיבות

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וּרְצָה בָּנוּ, וְשִׁבֵּת קִדְּשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן
הִנְחִילָנוּ, זָכְרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, תַּחֲלָה
לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לְיִצְיַאת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ
בַּחֲרָתְךָ, וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים, וְשִׁבֵּת קִדְּשְׁךָ
בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחָלְתָּנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִקְדֵּשׁ
הַשַּׁבָּת:

בשבת חוה"מ סוכות כשמקדש בסוכה מברך תיקף ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

ביו"ט, לפי ששבת ניתן במרה ועדיין לא בחר בנו
לגמרי עד אחר נתינת התורה, מט"ט סימן תל"ז ב"י
סימן רע"א בשם הרא"ש (שער הכולל). **באהבה**
וברצון. כי מקרא קודש דשבת קבלו ישראל באהבה,
במרה, אבל של יו"ט ה' ע"י שכפה עליהם הר כגיגית
בסיני, לבוש ס' תפ"ז, מטה משה, א"ר (הגדת כ"ק
אדמ"ר).

רק את ברכת היין. **זכר ליציאת מצרים, כי**
בנו בחרת. כי שבת ומועדים הכל יש למעלה, אלא
שהשם יתברך נתנם לנו. וספני מה זכינו לזה, היינו ע"י
גלות מצרים, וזהו זכר ליציאת מצרים שאז בנו בחר,
ועל כן צריך לומר 'כי בנו בחרת' אחר 'זכר ליציאת
מצרים' (אדמ"ר הזקן במענה לדלו"צ מברדיטשוב, הובא
בס' המנהגים). אין אומרים בשבת "אשר בחר בנו" כמו

אזמר בשבחין

- א** זמר בשבחין, למיעל גו פתחין, דבחקל תפוחין, דאגון קדישין:
ב וזין אף עקתין, בטליו ושבייתין, פֿרם
 אנפין חדתין, ורוזין עם נפשין:
ג זמין לה השתא, בפתורא חדתא,
 ובמנרתא טבתא, דנהרא על רישין:
ד מינא ושמאלא, וביניחו בלה,
 בקשוטין אזלא ומאנין ולבישין:
ה חבק לה בעלה, וביסודא דילה,
 דעביד נחא לה, יהא כתיש פתישין:
ו ריבו שושבינן, עבדיו תקונן,
 לאפשא זינן, ונגנן עם רחשין:
ז מעבד נשמתין, ורוזין חדתין,
 בתרתין ובתלתין, ובתלתא שבשין:

וראה הערות וביאורים אהלי תורה גליון 1212 עמ' 59 ואילך באורך. ועי' בתורה אור (ס"פ בשלח) מפני מה ע"פ נגלה צריך להניח אותם זו על גב זו, וע"פ נסתר צ"ל ב' החלות זו בצד זו. כ"ק אדמו"ר נהג (בעת הסעודות בדירת כ"ק אדמו"ר הרי"צ) לומר לחיים בין הדגים לבשר, לשתות מעט מים ולאכול משהו. וכן נהג להדיח ידיו במעט מים (הליכות ומנהגי שבת קודש, ושם - שגם כ"ק אדמו"ר הרשב"ב וכ"ק אדמו"ר הרי"צ נהגו במים אמצעיים). **אזמר בשבחין**. הפזמונים שתקן האריז"ל לאמרם בג' סעודות שבת אומרים בנגון, אחר

ברכת המוציא. רושמים על הלחם קודם ברכת המוציא, אבל נוהרים שלא לחתוך (ס' המנהגים). אופן הנחת הלחם משנה, בליל שבת מניחים הלחם משנה זו אצל זו, ולמחרתו באופן שהחלה מימין תהיה למעלה קצת על השני אבל רק קצת (מסכתב כ"ק אדמו"ר - לקוטי שיחות ח"א ע' 244). והכוונה להחזיקם באופן שיהיו צמודים בצד האחורי, וכן נהג כ"ק אדמו"ר. וכמבואר בלק"ת (עקב יז, ב) ובכ"מ, "צריך לחבר ב' הלחמים דשבת אחוריהם הביתה זה לזה ופניהם לחוץ", אלא שביים החלה מימין תהיה מוגבהת קצת

ש כינתא תתעטר, בשית נהמי לסטר,
בוזין תתקטר*, וזיני דכנישין:

ש ביתין ושביקין, מסאבין דרחיקין,
חבילין דמעיקין, וכל זיני חבושין:

ל מבצע על רפתא, בזיתא וכביעתא,
תרין יודין נקטא, סתימין ופרישין:

מ שח זיתא דכיא, דטחנין רחיא,
ונגדין נחליא, בגוה בלחישין:

ה לא נימארזין, ומלין דגניזין, דליתחון
מתחזין, טמירין וכבישין:

א תעטרת כלה, ברזין דלעלא, בגו
חאי הלולא, דעירין קדישין:

ו עטורין שבועין לה, ומלכא דלעלא,
דיתעטר בלא, בקדיש קדישין:

ר שימין וסתימין, בגו כל עלמין, ברם
עתיק יומין, הלא בטיש בטישין:

י הא רעוא קמיה, דתשרי על עמיה,
דיתענג לשמיה, במתיקין ודובשין:

א סדר לדרומא, מגרתא דסתימא,
ושלחן עם נהמא, בצפונא ארשין:

ב חמרא גו כסא, ומדאני אסא, לארוס
וארוסה, להתקפא חלשין:

נ עביר לחון בתרין, במלין יקירין,
בשבועין עטורין, דעל גבי חמושין:

ביאר הטעם שאות הש' כפולה ע"פ קבלה. והחיד"א
כתב בשם החסד לאברהם ששכינתא תתעטר הוא
מהד"ב, ושביתי ושביקין הוא מד"ק ואח"כ מחקו
(הגהות החיד"א לסידור תפלת ישרים), וכן טובא בכ"מ
בשם מהר"י סדוג. אך בשער הכוונות העתיק גם

למוד משניות כו, וכ"ז קודם מים אחרונים (שער
הכולל). "בראשי הפרקים של הפזמון הנזכר נרמזו אני
יצחק לוריא בן שלמה. לחן: [המנגינה של פיוט] מתי
יבושר עם" (שער הכוונות). **שכינתא תתעטר...**
שביתין ושביקין. בסידור קול יעקב למהר"י קאפיל

* ס"א בוזין תתקטר, בשית נהמי לסטר.

ויהא רעוא מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין וטמירא דכל טמירין סתימא
 דכלא דיתמשך טלא עלאה מגיה למליא רישא דזעיר אנפין ולהטיל לחקל
 תפוחין קדישין בנהירו דאנפין ברעוא ובחדותא דכלא:

שאכלנו אתו על השלחן) צוה לנו שנאמר הפזמונים הנ"ל
 אך זה נמשך זמן קצר רק איזה שבתיים ולא אמר לנו
 עוד שנאמר" (הגהות כ"ק אדמו"ר נ"ע בסידור תורה אור,
 הובא בספר המנהגים). "סיפר כ"ק אאמור"ר [כ"ק אדמו"ר
 מוהר"ש נ"ע] אשר אצל אבותינו רבותינו היו זמנים
 שהיו אומרים זמירות בסעודות שבת, ויאמר בלשון
 הזה: 'דער עלטער זיידע [רבינו הזקן] האָט געהאלטען
 אַז זמירות דאָרף זיך זאָגן, און דאָס וואָס דאָרף זיך
 זאָגן, איז אַז עס זאָגט זיך איז דאָס געזאָגט, אָבער
 אַז דאָס איז מער נישט ווי געזאָגט, איז דאָס נישט
 געזאָגט'. וכשסיים את דבריו אלה התחיל לנגן את
 הזמירות והמסובין ענו אחריו" (הובא בס' המנהגים וראה
 שם בהערה). גם אחרי שהכניס אדה"צ בסידורו זמירות
 לשבת, נשאר את ההדגשה שכללות השבת ענינו – שירה
 וזמרה (תורת מנחם תשמ"ג ח"א ע' 341).

שכינתא תתעטר' וגם 'שביטין ושביקין'. **אתעטרת**
כלה – האות א' דבבא זו לכאורה אינה חלק מהחרוז,
 ובסידור תורה אור הדגיש זאת באופן סידור האותיות.
 ואולי י"ל שהאות א' בא לרמז לכינוי של האריז"ל
 – אשכנזי, וכעין זה כתב ר' ראובן מרגליות בס'
 עוללות. **זמירות לשבת**. כ"ק אדמו"ר הרש"ב
 שמע מאביו ששמע מהצ"צ בשם רבינו הזקן, "שמה
 שלא העמיד בהסידור זמירות הוא, שחשב שישירו
 בתוך הסעודה ושיר למעלה מזמרה. ופעם אמר שמה
 שלא כו' הוא שחשב שידברו חסידות בתוך הסעודה".
 והוסיף אדמו"ר הרש"ב, "ואיני יודע אם הכוונה על
 הפזמונים 'זמון בשבחין', 'אסדר', 'בגל', הרי כתובים
 בהסדר, אך זה ידוע שהם לא אמרו הפזמונים הנ"ל,
 וכמה פעמים הייתי בעת הסעודה ולא ראיתי שיאמר
 [אדמו"ר מוהר"ש] הפזמונים הנ"ל, ופעם אחד (בהזמן

סדר קידוש ליום השבת

מזמור לְדוֹד, יְיָ רַעִי לֹא אֲחֶסֶר: בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצֵנִי, עַל מֵי מְנַחוֹת יִנְהַלְנִי: נַפְשִׁי יִשׁוּבֵב, יִנְחֵנִי בַּמַּעְגָּלִי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִי אֲצַלְמֹות לֹא אִירָא רַע כִּי אֶתֶּה עִמָּדִי, שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעֶנֶתְךָ הִפָּה יִנְחָמֵנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלֹחַן נֶגֶד צָרָרִי, דִּשְׁנֶת בְּשֶׁמֶן רֹאשִׁי בֹסִי רוּיָה: אֵךְ טוֹב וַחֲסֵד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיִּי, וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יְיָ לְאָרֶךְ יָמִים:

אַתְּקִינוּ סְעֻדָּתָא דְּמַהֲיָמְנוּתָא שְׁלִימָתָא, חֲדוּתָא דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא: אַתְּקִינוּ סְעֻדָּתָא דְּמַלְכָּא, דָּא הִיא סְעוּדָתָא דְּעֵתִיקָא קְדִישָׁא וְזַעִיר אַנְפִּין וַחֲקַל תַּפּוּחִין קְדִישִׁין אַתְּנִן לְסַעְדָּא בְּחַדִּיה:

(ג) "לפי שהוא ראשון לכל הברכות דהוא ברכת הנהנין, וכמו תרומה גדולה, והלא תרומת מעשר היא גדולה שהיא אחת מעשר ותרומה גדולה תרי מטאה, עין בינונית אחת מחמשים, אלא שהיא ראשונה למעשר ולתרומה" (ספר המנהיג הלכות שבת, הובא בשער הכולל). (ד) יש לדייק בדברי רבינו בחיי (ברכה לג, כא) שכל דבר אשר בו תלוי חיות העולמות וקיומם של מעשה בראשית ע"י שם הוי' נקרא 'גדול' או 'דבה', עיי"ש. ולכן נקרא קידוש היום 'קידושא רבה' כי בו אומרים 'על כן ברך הוי' את יום השבת ויקדשה' שמרמזו על חיות העולמות הנמשך בשבת עבור ששה הימים הבאים שנפעל ע"י שמקיימין ישראל את מצות השבת כמבואר

סדר קידוש ליום השבת. תקנו חכמים לקדש על היין קודם סעודת שחרית כמו קודם סעודת הלילה לפי שכבוד יום קודם לכבוד לילה ואם לא יקדש ביום על היין יהא כבוד לילה עודף על כבוד יום מכל מקום לא תקנו לברך ברכת הקידוש שבידך בלילה אלא די בברכת בורא פרי הגפן שיברך על היין כדי שיהא היכר בזה שקידוש זה אינו אלא מדברי סופרים. (שולחן ערוך אדמו"ר א"ח סימן רפט ס"ב). קידוש של שחרית נקרא קידושא רבה (פסחים קז, א). ונאמרו על כך כמה טעמים: (א) מפני שכולו הוא רק ברכת בורא פרי הגפן, ואומרים ברכה זו בכל הקידושים (רש"י שם). (ב) מפני שהוא קצר, נקרא 'רבה' בלשון סגי נהור (ר"ן).

וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בְּנֵי וּבְנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעוֹלָם, כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּבְיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיָּנַח:

אִם תִּשָּׁב מִשַּׁבַּת רִגְלֶךָ, עֲשׂוֹת חֲפֶצֶךָ בַּיּוֹם קָדְשִׁי, וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג לְקִדּוּשׁ
יְיָ מְכַבֵּד, וּבְכִדְּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמִּצְוַת חֲפֶצֶךָ וּדְבַר דְּבַר: אִם תִּתְּעַנֵּג עַל יְיָ
וְהִרְפַּבְתִּיד עַל בְּמִיתִי אֶרֶץ, וְהֶאֱכַלְתִּיד נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ, כִּי פִי יְיָ דְּבַר:

דָּא הִיא סְעוּדַתָּא דְּעִתִּיקָא קַדִּישָׁא:

הוא סעודתא דעתיקא - "דא היא סעודתא דעתיקא
קדישא". ולהעיד שבסידור רבינו הזקן דפ"ר שנתגלה
לאחרונה אומרים אתקינו אחרי הפסוק "אז תתענג"
לפני 'זכור', ואין כופלין 'דא היא סעודתא' ביום וכמו
שאין כופלין אותו בסעודה ג'. על כן. בשער
הכולל ביאר שהטעם שהתיבות על כן ברך ה' מודפסות
בסידורים באותיות גדולות, לא כחצי הפסוק הראשון,
הוא משום שבמילים אלו מודגש התוכן המיוחד של
קידוש ליום השבת, וכגל בד"ה סדר קידוש. ובקונטרס
הסידור השיג עליו שהרי בסידורי חב"ד הקודמים "על
כן" מופיע באותיות רגילות, "וצריך לראות בסידורים
שנדפסו בחיי אדמו"ר איך נדפס שם". ע"כ. ויש להעיר,
שאכן בסידור אדה"ז דפ"ר שהתגלה לאחרונה, באות
התיבות "על כן" באותיות רגילות, ובהמשך למילים
שלפניה ולא בשורה בפני עצמה. עוד כתב
בקונטרס הסידור: במשנב ס' רפ"ט כ' "ויש מההמון
שפותחים מעל כן ברך וגו' ושלל כדין הוא דכל פסוקא

באור החיים על התורה (בראשית א, ג), וזה מודגש
דוקא בקידוש היום שאינה נאמרת בזמן תוספת שבת
אלא בזמן שהוא מקודש ממעשה בראשית (שער הכולל
(וראה זהר ויקהל דו, ב). וצ"ב שהרי בגמ' משמע שברכת
הגפן עצמה נקראת קידושא רבה). דא היא סעודתא...
דא היא סעודתא. מפני אריכות הדברים ככל הענין
[וחוזרים על 'דא היא סעודתא' לפני 'זכור'], ואפשר
גם כהמשך וביאור להכתוב אז תתענג ג' שלפני זה,
וכדאינא בזהר ונתבאר בסידור ד"ה ביומא דשבתא
(הערת כ"ק אדמו"ר למחזור, הובא בס' המנהגים). והכוונה
לכאורה הוא ע"פ מ"ש בזהר (יתר, פה ב) אשר הכתוב
"אז תתענג על ה'" שייך לסעודה השניה, בה מתגלה
'עתיקא קדישא' שהתיבות 'על ה' רומזות עליו. התיבות
והאכילתך ג' שייכות לסעודה שלישית שהיא סעודת
ז"א, והתיבות והרכבתך ג' שייכות לבחי' המלכות
וסעודת ליל שבת. ועל כן, מיד לאחר אמירת פסוק
זה שמרנו על כל הסעודות, מדגישים שנית שעכשיו

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ; וַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה, לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה, אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עִבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ
וּבְהֶמְתְּךָ, וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת
הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי,

עַל כֵּן בֵּרַךְ יְיָ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

סְבְּרֵי מֶרְנָן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

בשבת חוה"מ סוכות כשמקדש בסוכה מברך תיכף ברכה זו:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה:

ממה שנדפס בסידורים פסוק על כן ברך באותיות גדולות. עכ"ל. **סעודת שבת.** שבת הוא הזמן כשכל המשפחה מתאספת יחד ומדברים יחד, ומכיון ששבת אין לדבר בדברי חול מדברים בשולחן שבת על מה שהבעל שמע בבית הכנסת, פירוש בפרשת השבוע או פירוש המילות של תפילות שבת. וזה פועל על כל השבוע שנעשה שבוע יהודית ("א אידישע וואך") ושחיי המשפחה יהיו כדבעי. שהרי כל השבוע האב טרוד בעניני פרנסה, והאם טרודה בעסקי וצרכי הבית

דלא פסקי משה אנו לא פסקינן", והנה הגם שבדרך תפלה אין איסור להפסיק באמצע פסוק עי' מג"א סי' רפ"ב ואכמ"ל, וכן אנו מתחילין בקידוש יום הששי... [מכל מקום] אינו סגנון להתחיל מ'על כן ברך', דחיבות 'על כן' מוסבים על הענין הקודם 'כי ששת ימים עשה ה' כו' וינח ביום השביעי - על כן ברך' כו', אבל להתחיל 'על כן' בלי שיאמר תחלה הסיבה שהביאה לכך אין לזה מובן, וצריך להתחיל מתחלת הענין, וזה שההמון מתחילים מ'על כן ברך' שכל המשנ"ב נמשך

אסדר לסעודתא

- א** סדר לסעודתא, בצפרא דשבתא, ואזמין בה השתא, עתיקא קדישא. חוריה ישרי בה, בקדושא רבא, ובחמרא טבא, דבה תחדוי נפשא.
- ב** שדר לן שופרה, ונחוי ביקריה, ויחוי לן סתריה, דאתאמר בלחישא.
- ג** גלה לן טעמי, דבתריסר גחמי, דאנן את בשמיה, בפילא וקלישא.
- ד** רורא דלעלא, דביה חיי כלא, ויתרבי חילא, ותסק עד רישא.
- ה** חו חצדי חקלא, בדבור ובקלא, ומללו מלה, מתיקא בדובשא.
- ו** דם רבון עלמין, במלין סתימין, תגלון פתגמין, ותימרון חדושא.
- ז** עטר פתורא, ברזא יקירא, עמיקא וטמירא, ולא מלתא אפשא.
- ח** אלין מליא, יהון לרקייעא, ותמן מאן שריא, הלא הווא שמשא.
- ט** בו יתיר יסגי, לעלא מן דרגיה, ויסב בת זוגיה, דהות פרישא.

בהם ממשות), "אזמן בתלתא, בכסא דברכתא, לעילת עילתא, עתיקא קדישא" (אזמן בשלושה, בכוס של ברכה, לעילת העילת, עתיקא קדישא). וראה בסידור רבינו הזקן עם ציונים כ" שיתכן כי טעם ההשמטה (דהבית הראשון) הוא משום שמוזכר שם אודות נתינת שפע לסט"א, עיי"ש, וראה להלן גבי אמירת 'זה חלקי'. ואולי י"ל שהבית השני הושמט אגב הבית הראשון, או משום דפעמים הסעודה היא ביחיד או בשניים, ואין כאן 'אזמן בתלתא'.

וכן, משא"כ בשבת שכל מלאכתך עשוי' יש להורים זמן להתמסר (אפגעבן זיך) לילדים. (שיחת ש"פ האזינו תשל"ה ס"ד). כדאי שיה' בזמן הסעודה (ולא רק בזמן הקידוש) עכ"פ נר אחד שברכו עליו (לקוטי שיחות חכ"ב ע' 283). **רבו יתיר יסגי**. בשער הכוונות באים כאן עוד שני חרוזים על האותיות י ו' וא' להשלמת הראשי תיבות לוריא ושיש לאומדם לפני מים אחרונים: "ידי אסחי אנא, לגבי חד מנא, לסטרא חורינא דלית ביה ממשא" (ידי ארחץ, כלפי כלי אחד, לסטרא אחרא שאין

סדר סעודה שלישית

תאמר מזמור לדוד ה' רועי וכו' ואין קידוש בסעודה זו.
וטוב לאכול דג בסעודה זו יותר מבשאר סעודות.

מזמור לדוד, יי רעי לא אחסר: בנאות דשא ירביצני, על מי מנחות ינהלני: נפשי
ישובב, ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא
רע כי אתה עמדי, שבטך ומשענתך חמה ינחמני: תערך לפני שלחן נגד צררי,
דשנת בשמן ראשי פוסי רועה: אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, ושבתי בבית יי
לארך ימים:

אתקינו סעודתא דמהימנותא שלמתא, חדותא דמלכא קדישא.
אתקינו סעודתא דמלכא. דא היא סעודתא דזעיר אנפין, ועתיקא
קדישא וחקל תפוחין קדישין אתין לסעדא בהדה.

לדבר, והמדבר יכין עצמו ללמוד תחלה היטב ולהבין
הדברים לעצמו ואין להביאם אל הזולת, ויכלכל דבריו
באופן שיהי מובן הענין להשומעים (ס' המנהגים). כ"ק
אדמו"ר נהג לטעום מזונות או פירות (הליכות ומנהגי
שבת קודש).

סדר סעודה שלישית. כ"ק אדמו"ר הרשב"ב ז"ע כותב
באחד ממואמרו: הא דסעודה שלישית היום לא
גו' היינו שא"צ פת, אבל צריך לטעום איזה דבר,
וא"ר יוסי יהא חלקי מאוכלי ג' סעודות. ש"ק אחר
מנחה ידברו דא"ח בע"פ אם הרב או אחר מהיודעים

- ב** גי היכלא, דכסיפין, למחזי זיו דזעיר
אנפין:
- י** חון חכא, בהאי תבא, דבה מלכא
בגלופין:
- ז** בו לחדא, בהאי ועדא, בגו עירין
וכל גדפין:
- ח** דו השתא, בהאי שעתא, דביה
רעוא ולית זעפין:
- ק** ריבו לי, חזו חילי, דלית דיגין
דתקיפין:
- ל** בר גטלין, ולא עאלין, הגי פלבין
דחציפין:
- י** הא אזמין, עתיק יומין, למצחא עדי
יהון חלפין:
- ר** עו דיליה, דגלי ליה, לבטלא בכל
קליפין:
- י** שוי לון, בגוקביהון, ויטמרון בגו
כפין:
- א** רי השתא, במנחתא, בחדותא
דזעיר אנפין:

סדר ברכת המזון

קודם מים אחרונים יאמר על נהרות בבל

על נהרות בבל שם ישבנו גם־כִּינוּ בְּזִכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־עֲרֵכִים בְּתוֹכָהּ תִּלְוֶנוּ
בְּנִהְיֵנוּ: כִּי שָׁם שְׂאֻלֵּנוּ שׁוּבֵינוּ דְּבַר־יִשׁוּר וְתוֹלְלֵנוּ שְׂמִיחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: אֵיךְ נִשִּׁיר אֶת־שִׁיר־יְיָ עַל אֲדָמַת נָכָר: אִם־אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי:
תִּדְבַּק־לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ אִם־לֹא אֶעֱלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ
שְׂמֹחָתִי: זָכַר יְיָ לִבְנֵי אָדָם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הִסּוֹד בָּהּ: בַּת־
בָּבֶל הַשְׂדֻדָּה אֲשֶׁרִי שִׁישָׁלֶם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂגֻמְלָתָ לָנוּ: אֲשֶׁרִי שִׂיאֲחֹז וְנִפְּץ
אֶת־עַלְלִיךְ אֶל־הַסֶּלַע:

לִמְנִי־צַח בְּגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וּיְבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אֶתֵּנוּ סֶלָה: לְדַעַת
בְּאֶרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוֹעַתְךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: יִשְׁמְחוּ
וְיִרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשׁוּר וּלְאֻמִּים בְּאֶרֶץ תִּנָּחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים
אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וְיִירָאוּ אֹתוֹ כָּל־אֲפָס־אֶרֶץ:

הכתוב "נותן לחם לכל בשר..." שבסיום מזמור קל"ו, למזמור קל"ז - "על נהרות" (סדר היום, מובא בשער הכולל). ובשבתות וימים טובים שאין מזכירים את החורבן אומרים מזמור שיר המעלות בו מדובר על נחמת ישראל בשוב ה' את שיבת ציון (של"ה שער

על נהרות. מזמור זה נאמר כאבילות על החורבן וטעם זכירתו בעת הסעודה, וכדאיתא בזהר (ח"ב, קנז, ב): "מאן דאתעדן על פתוריה ומתענג באינון מיכלין, אית ליה לאזכרא ולדאגא על קדושה דארעא קדישא, ועל היכלא דמלכא דקא אתחריב". וזכר לדבר מסמיכות

אֲבָרְכָה אֶת־יְיָ בְּכָל־עֵת, תָּמִיד תִּהְלֶלְתוּ בִּפִּי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת־הָאֱלֹהִים
יֵרָא וְאֶת־מַצּוֹתָיו שְׁמוֹר בִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: תִּהְלֵת יְיָ יְדַבֵּר־פִּי וַיִּבְרַךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם
קֹדֶשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶנְחֵנוּ נִבְרַךְ יְהי מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

ואם הוא יום שאין אומרים בו תחנון יאמר זה

שִׁיר הַמַּעֲלֹת בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הֵינּוּ בְּחֻלְמִים: אֲזִי יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵינוּ
רִנָּה אֲזִי יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהִי: הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הֵינּוּ
שִׂמְחִים: שׁוּבָה יְיָ אֶת־שְׁבִיתֵנוּ בְּאִפְיקִים בְּנֶגֶב: הוֹרְעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה וּקְצָרוֹ: הַלֹּךְ
יֵלֵךְ וּבִכָּה נִשָּׂא מִשָּׁךְ־הַזֶּרַע בְּאִיּוֹבָא בְּרִנָּה נִשָּׂא אֶל־מַתּוֹי:

לִבְנֵי־קִרַח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדְתוֹ בְּהַר־רֵי־קֹדֶשׁ: אֱהָב יְיָ שַׁעֲרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכָּנוֹת
יַעֲקֹב: נִכְבְּדוֹת מִדְּבַר בָּךְ עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה: אֲזַכִּיר רַהֵב וּכְבֹּל לַיָּדַי הִנֵּה פִלְשֵׁת
וְצוֹר עִם־כּוֹשׁ זֶה יִלְד־שָׁם: וּלְצִיּוֹן יֹאמַר אִישׁ וְאִישׁ יִלְד־בָּהּ וְהוּא יִכְנַנָּה עַלְיוֹן: יְיָ
יִסְפֹּר בְּכָתוּב עַמִּים זֶה יִלְד־שָׁם סֶלָה: וְשָׂרִים בְּחֻלְלִים כָּל מַעֲנֵי בָךְ:

אֲבָרְכָה אֶת־יְיָ בְּכָל־עֵת, תָּמִיד תִּהְלֶלְתוּ בִּפִּי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע, אֶת־הָאֱלֹהִים
יֵרָא וְאֶת־מַצּוֹתָיו שְׁמוֹר בִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם: תִּהְלֵת יְיָ יְדַבֵּר־פִּי וַיִּבְרַךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם
קֹדֶשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶנְחֵנוּ נִבְרַךְ יְהי מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

בזוהר (ח"ג קפ"ו, ב) שהפסוק אברכה עניינו הזמנה
לברכת המזון. קודם אמירת מים אחרונים יאמרו...
זה חלק. "שמעתי מאנשים נאמנים אשר בעת

האותיות אות ק, סדר היום). אברכה את ה' גו'.
כאן מובאים ד' פסוקים שונים שמדובר בהן על עניין
הברכה לקב"ה. אמירתם הוא ע"פ סידור האריז"ל. ועי'

קודם מים אחרונים יאמר פסוק זה:
זֶה חֶלֶק־אָדָם רָשָׁע מֵאֱלֹהִים וְנַחֲלַת אִמְרוֹ מֵאֵל:

ואחר מים אחרונים יאמר פסוק זה:
וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלָחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

אם מברכין בזימון אומר המברך **הַב לָן וְנִבְרַךְ:**

(או בל"א רבותי מיר וועלין בענטשן)

וענין המסובין **יְהִי שֵׁם יְיָ מְבָרַךְ מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:**

משיחות חה"פ תש"ב, ובשיחה שם סיים כ"ק אדמו"ר הריי"צ, שמטעם זה יתאים לע"ל ליטול מים אחרונים בכלי כסף משא"כ עתה). **אם מברכין בזימון אומר המברך הב לן ונברך וכו'.** בזהר (פרשת בלק דקפ"ו ע"ב) הזהירו לומר בפיו קודם ברכת המזון: "תן לנו הכוס ונברך", או "בואו ונברך", לפי שכל דבר שבקדושה צריך להזמין בפה עובר לעשייתו, כדי להמשיך את הקדושה ולהעביר מה שכנגדה. ומה נהגים לומר בלשון אשכנז רבותי מיר וועלין בענטשין (שויע"ר ס' קצ"ב ס"ז). וצריך ביאור לפי טעם זה, מדוע לא אומרים זאת גם ביחיד (ואולי אמירת 'אברכה את ה' כהזמנה היא חשובה). **הב לן ונברך או בל"א רבותי מיר וועלין בענטשן.** בשונה מכל ברכת המזון, את ההזמנה נוהגים לומר באידיש (ראה מג"א ושוע"ר שם). ואף בזהר (המקור להזמנה זו) נזכרת ההזמנה בארמית ולא בלשון הקודש. ובפשטות הטעם לזה הוא משום שההזמנה נאמרת כלפי המסובים

שהמדפים דקאפוסט הביא לאדמו"ר הזקן את הסידור, התרעם עליו אדמו"ר הזקן ואמר לו בזה"ל: 'השטמת את המאמרי זוהר מתקון חצות, והכנסת זה חלק אדם רשע'! ... וגם ראיתי מרבנן קשישאי שלא נהגו לומר קודם מים אחרונים את הפסוק זה חלק, רק אחר מים אחרונים אומרים את הפסוק וידבר... (שער הכולל). וראה תורת מנחם חל"צ עמ' 203, שאדמו"ר הריי"צ אמר לכ"ק אדמו"ר לגבי אמירת פסוק זה, "אלו ששייכים לזה אינם אומרים, ואלה שאינם שייכים הם אומרים" עכ"ל. וברשימת דברים ע' 247, הביא בשם ר' הלל פאריטשער שאמר לא' מאורחיו, "מניין אתה יודע חלקך שאתה אומר פסוק זה חלק?" ע"כ. ולמעשה כתוב בהיום יום (י' אדר ראשון) לומר פסוקים אלו. נשאל אדמו"ר הזקן מבנו (אדמו"ר האמצעי): מה יה' ענין מים אחרונים לעת"ל כשיקוים מש"נ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ויענה: ענינם אז יה' בנוגע לאלה שעסקו בעניני עולם בטהרה (הגדת כ"ק אדמו"ר,

המברך אומר **ברשות מרנן ורבנן ורבתי נברך: שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ:**

ועונין המסובין **ברוך: שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ:**

ומי שלא אכל עמהם עונה **ברוך: וּמִבְרַךְ: שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:**

ואם הם עשרה אומר המברך **נברך: אֱלֹהֵינוּ שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ:**

ועונין המסובין **ברוך: אֱלֹהֵינוּ שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ:**

ומי שלא אכל עונה **ברוך: אֱלֹהֵינוּ וּמִבְרַךְ: שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:**

בסעודת נשואין אומר המברך **נברך: אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִשְׁמַחָה בְּמַעֲוֵנו שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ:**

ועונין **ברוך: אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִשְׁמַחָה בְּמַעֲוֵנו שְׁאַכְלֵנוּ מִשְׁלֹ וּבִטּוּבוֹ חַיֵּינוּ:**

קריאה למסובים להתכונן לברכה (כלשון 'הב לן ונברך' - בואו ונברך, או 'מיד וועלין בענטשן' - אנו הולכים לברך). ואילו ההזמנה השניה - מהווה בקשה מן המסובים לפתוח בברכה המשותפת ('ברכת הזימון') בפועל, הזמנה זו מכונה בשם 'זימון' מלשון הזדמנות והצטרפות, שעל ידה מזדמנים כולם לברכה אחת (ראה שו"ע"ר שם ס"א). **ברכת המזון.** "סדר ברכת המזון: ראשונה ברכת הון, שניה ברכת הארץ, שלישית בונה ירושלים, ושלשתן מן התורה" (שו"ע"ר ספ"ז ס"א). "משה תקן מטבע ברכת הון בשעה שירד המן לישראל, יהושע תיקן מטבע ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ... ודוד ושלמה תקנו מטבע ברכת בונה ירושלים: דוד תקן 'על ישראל עמך ועל ירושלים עירך'... ושלמה תקן 'על הבית הגדול והקדוש שנקרא

ומשום כך נאמרת בלשונם. ועל דרך שמצינו בנוגע לסברי מרנן (ראה לעיל), הא לחמא עניא (ראה הגדת כ"ק אדמ"ר), ועוד. **ברשות מרנן ורבנן ורבתי.** כ"ה הנוסח בסידור עם דא"ח, ובסידור תולתל ה' מאז שנת תשל"ח (ראה סידור רבינו הזקן עם ציונים כי עמ' תתסב ושי"ג). תחילה פונה המברך לרבני המסובים כולם - 'מרנן ורבנן', ולאחר מכן מתייחס לרבנותיו שלו - 'רבתי'. וצ"ב: מהו עניין התייחסות נוספת זו? ושמה תיבה זו מתייחסת לקהל, דוגמת הלשון 'רבתי מיד וועלין בענטשן'. **הב לן ונברך... ברשות מרנן... נברך שאכלנו.** בהשקפה ראשונה הלשון כפולה, והביאור בזה: הלשון 'הב לן ונברך' נועדה להוות הזמנה והכנה בפה לברכה בלבד - כפי שהובא לעיל משו"ע"ר אודות כך, ומשום כך תוכנה הינו

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הן את העולם
כלו בטובו בהן בחסד וברחמים הוא
נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו: ובטובו
הגדול עמנו תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו
מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן
ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו
אשר ברא כאמור פותח את ידך ומשביע לכל
חי רצון: ברוך אתה יי הן את הכל:

וביאורים לכלבו שם (הוצאת פלדהיים) וש"נ. ובהגדת
יד רמה (לגאון מבוטשאטש) הסיק שזוהי תוספת אחרי
דור האבודרהם. ולהעיר משוער שם ס"ג שגם בברכת
הארץ ובונה ירושלים היו שינויים "כי הם היו מבקשים
להמשיך שלות הארץ והמלכות והבית ואנו מבקשים

שטך עלי" (שם ס"ג). כאמור פותח את ידך. יש
לתמוה כיצד נמצא בברכת הון שנתקן ע"י משה פסוק
שמקורו בספר התהילים? ואכן, מכה קושיא זו, שלל
הכלבו את אמירת פסוק זה, ועי' בב"י ס' קפז.
והאחרונים תירצו זאת בכמה אופנים, ראה בהערות

**נוֹדָה לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה
טוֹבָה וְרַחֲבָה וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים וְעַל-בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ
בְּבִשְׁרֵנוּ וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ
וְעַל חַיִּים חַן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ וְעַל אֲכִילַת מִזֶּן שֶׁאַתָּה זֶן
וּמִפְּרִי אֹתָנוּ תָּמִיד בְּכָל יוֹם וּבְכָל-עֵת וּבְכָל-שָׁעָה:**

נוסח אחד, ולא כאותם שאומרים בחול בלשון רחמים ובשבת בלשון נחמה לפי שאין מבקשים רחמים ותחנונים בשבת, וטענות הוא בידם ... ואין לחוש שהרי אומרים פרנסנו וכלכלנו ואין חוששין לאיסור שאלת צרכיו לפי שטופס הברכה כך היא, וגם כל הרחמן יכול לומר בשבת אף על פי שאין מטופס הברכה שותקנו חכמים שכיון שנהגו הכל לאמרם בכל פעם שמברכין ברכת המזון נעשה להם כטופס ברכה ואין בהם משום שאלת צרכיו בשבת" ועי' בשערי הכולל (בק"ש שעל המטה) מש"כ בזה. ואולי י"ל דהיא הנותנת שהיות שיש בזה ב' נוסחאות שאין בהם הכרע כ"כ (כמבואר בשו"ע שם סעיף ד', וראה בציונים לסידור המבואר מהדורת מתיבתא) לכן אינו נחשב לטופס

להחזירים לנו בקרוב". ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו. "ועכשיו נהגו (הנשים) לומר הכל, לפי שכיון שאין נקרא אדם אלא כשיש לו אשה... הרי הזכר ונקבה הם גוף אחד, לפיכך יכולות לומר על ברית הזכרים 'שחתמת בבשרנו', וכן 'תורתך שלמדתנו' על למוד הזכרים, ועוד שגם הנשים צריכות ללמוד מצוות שלהן" (שו"ע"ר סקפ"ז ס"ז). **רְעִינוּ וּבִשְׁבַת רֹעֵנוּ.** "יש אומרים רְעִינוּ - הרי"ש בשב"א שהוא לשון בקשה, וי"א רֹעֵנוּ בחולם שהוא שם התואר על שם ה' רועי" (שו"ע"ר סקפ"ח ס"ה). ובטעם מה שפסק רבינו כאן לאמר רְעִינוּ בחול ורֹעֵנוּ בשבת - צריך עיון, שהרי בהלכה שלפני זה כתב לענין אמירת 'דחם', 'ובין בשבת ובין בחול יש לומר

בחנוכה ופורים אומרים כאן על הנסים. ואם שכת, אזי כשיגיע אצל הרחמן יאמר הרחמן יעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי וכו':

עַל הַנְּסִים וְעַל הַפְּרָקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לְאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזֶמֶן הַזֶּה:

לפורים בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה כשעמד עליהם המן הרשע בקש להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שנים עשר הואחדש אדר ושללם לבוז ואתה ברחמך הרבים הפרת את עצתו וקלקלת את מחשבתו והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העז:

לחנוכה בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשפיתם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך ואתה ברחמך הרבים עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם דגת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך וקבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול:

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך יתברך
 שמך בפי כל-חי תמיד לעולם ועד: כפתוב ואכלת ושבעת
 וברכת את-יי אלהיך על-הארץ הטבה אשר נתן-לך: ברוך
 אתה יי, על-הארץ ועל-המזון:

רחם יי אלהינו על-ישראל עמך ועל-ירושלים עירך ועל ציון
 משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית
 הגדול והקדוש שנקרא שמך עליי: אלהינו אבינו רענו (בשבת
 רוענו) זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יי אלהינו מהרה
 מפל-צרותינו: ונא אל-תצריכנו יי אלהינו, לא לידי מתנת בשר
 ודם ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה
 והרחבה שלא נבוש ולא נפלים לעולם ועד:

שלנו בימות החול, אולי אפשר לפרש: אלו קינו אבינו
 - רענו (תנהיג אותנו), זוננו - פרנסנו וכלכלנו וכו',
 וצ"ע: הקדושה. פעמים רבות הזכיר הרבי שבסידור
 הבעש"ט הנוסח הוא 'הגדושה'. כ"ק אדמו"ר הרש"ב
 ה' אומר הגדושה (י' שבט תשט"ז סל"א), וכ"ק אדמו"ר
 הרי"צ היה מביט לפעמים תיבת "הקדושה" באופן

ברכה, ובשבת יש להעדיף רועינו. זוננו. ודלא
 כמ"ש רבינו בשו"ע שם שיש לומר זוננו לדברי הכל,
 וצ"ב טעם השינוי. רוענו זוננו. מתחילים בתוארים:
 רועינו בדברים הכרחיים, זוננו במוותרות, ואז מבקשים,
 פרנסנו - בהכרחיים, וכלכלנו - במוותרות. (ט"ז ס"ס
 קפ"ח, וזה מתאים לנוסח שאומרים בשבת). ולפני הנוסח

בשבת:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש
הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך, לשבת-בו ולנוח-בו באהבה במצות רצונך.
וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יי
אלהינו בנחמת ציון עירך, ובבנין ירושלים עיר קדשך, כי אתה הוא בעל הישועות
ובעל הנחמות:

בראש חודש ויום טוב:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא, ויגיע ויראה וירצה, וישמע ויפקד ויזכר, וזכרוננו ופקדוננו,
וזכרון אבותינו, וזכרון משיח בן-דוד עבדך, וזכרון ירושלים עיר קדשך, וזכרון כל-עמך בית
ישראל לפניך לפליטה לטובה, לחן ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום, ביום

בר"ח	בפסח	בשבועות
ראש החודש הזה	חג המצות הזה	חג השבועות הזה
בסוכות	בשמ"ע	בר"ה
חג הסוכות הזה	שמיני עצרת החג הזה	הזכרון הזה

בשלוש רגלים (חוץ מחש"מ) ובר"ה ביום טוב מקרא קדש הזה.

וזכרנו יי אלהינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים
חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו כי אליך ענינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה:

שה' נשמע גם כ' וגם ג' (וסף שיחת ש"פ במדבר חשי"ב). והחליצנו כ' במצותיך. פ' וזנו, כמו ועצמותינו יחליץ (טור). רצה והחליצנו - השביענו ודשנו במצותיך (אבודרהם). ביעלה ויבוא: המברך מגב' מעט קולו באמירת זכרנו כ' בו (בי"ת דגושה) לטובה כ' בו (בי"ת רפוי) לברכה כ' לחיים טובים

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי, בונה ברחמי ירושלים. אמן:

שכח ולא אמר רצה בשבת, אפילו בסעודה שלישית אם הוא קודם שקיעת החמה, ונוצר קודם ברכת הטוב והמטיב, אומר: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. ברוך אתה יי מקדש השבת: ואם טעה ולא אמר יעלה ויבא ביו"ט אומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את-יום חג פלוני הזה. ברוך אתה יי מקדש ישראל והזמנים: ברה"ה אומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל את-יום הזכרון הזה. ברוך אתה יי מקדש ישראל ויום הזכרון: בחוש"מ אומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את-יום חג פלוני הזה: ואינו חותם: וכן ברה"ה אומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון: ואינו חותם: ואם חל יו"ט (או ר"ה או ר"ח) בשבת ולא הזכיר לא של שבת ולא של יו"ט (או ר"ה או ר"ח) כוללן יחד ואומר ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית. וימים טובים (בחוד"מ ומועדים) לששון ולשמחה את-יום חג פלוני הזה (ברה"ה וימים טובים לזכרון את-יום הזכרון

שלש ברכות של תורה לרביעית שהיא מדברי סופרים" (שוע"ר סק"ח ס"א). מלך העולם. אבינו מלכנו. המלך הטוב. "צריך לומר בה ג' מלכיות, אחת שלה

- וכל המסובין עונין אמן אחרי לטובה, לברכה, טובים (הגדת ח"ק אדמו"ר). אמן. אחר שחתם בונה ירושלים, יענה אמן אחר ברכת עצמו... כדי לחלק בין

הַזֶּה: בִּרְ"חַ וְרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים לְזִכְרוֹן). וְחוּמֵם בְּרוּךְ אֲתָהּ יְיָ מִקֵּדֶשׁ הַשְּׁכֵת וְיִשְׂרָאֵל, וְהַזְמִינִים:

בִּרְ"חַ יוֹם הַזִּכְרוֹן: בִּרְ"חַ וְרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים:

וְכָל זֶה כְּשֶׁנֶּזְכָּר קוֹדֵם שֶׁהַתְּחִיל בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמְּטִיב. אֲבָל אִם נִזְכָּר אַחֵר שֶׁהַתְּחִיל בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמְּטִיב, אֵפִילוּ לֹא אָמַר אֵלָּא תִּיבַת "בְּרוּךְ" בְּלִבּוֹ, צָרִיךְ לְחֻזֵּר לְרֹאשׁ. בִּד"א בִּשְׁבַת וַיִּרְטֵשׁ שְׁלֹשׁ רִגְלִים. אֲבָל בַּחֲשׁ"מ וּרְ"חַ אִם לֹא נִזְכָּר עַד שֶׁהַתְּחִיל הַטּוֹב וְהַמְּטִיב אֵינוֹ חֹזֵר וְכֵן בְּסֻעֻדָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבַּת וַיִּרְטֵשׁ וְכֵן בִּרְ"חַ בַּיּוֹם, אֲבָל בְּלִיל רְ"חַ חֹזֵר:

בְּרוּךְ אֲתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם הָאֵל, אֲבִינוּ מִלִּפְנֵי, אֲדִירֵנוּ, בּוֹרְאֵנוּ, גּוֹאֲלֵנוּ, יוֹצֵרֵנוּ, קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רֹעֵנוּ רֹעֵה יִשְׂרָאֵל, הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, הוּא הַיָּטִיב לָנוּ, הוּא מְטִיב לָנוּ, הוּא יָיִטֵּב לָנוּ, הוּא גִמְלָנוּ, הוּא גּוֹמְלָנוּ, הוּא יְגַמְלָנוּ לָעַד, לְחַן וְלֶחֶסֶד וְלִרְחֻמִּים, וְלָרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה, בְּרַכָּה וַיְשׁוּעָה, נַחֲמָה פְּרִנְסָה וְכַלְכָּלָה, וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל-טוֹב וּמְכַל-טוֹב לְעוֹלָם אֵל יַחֲסֵרֵנוּ:

הִרְחַמֵּן הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעַד: הִרְחַמֵּן הוּא יִתְפַּרֵּךְ בְּשֵׁמִים וּבְאָרֶץ: הִרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים וַיִּתְפָּאֵר בָּנוּ לָעַד וְלִנְצַח נְצָחִים וַיִּתְהַדָּר בָּנוּ לָעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: הִרְחַמֵּן הוּא יִפְרִנְסֵנוּ בְּכָבוֹד: הִרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבּוֹר עוֹל גְּלוּת מַעַל

סיום ברכת 'הטוב והמטיב' וסיום ברכת המזון על פי 'טופס הברכה' כתיקון חכמים, אך אין אומרים אמן (ספר המנהגים). עול גלות. "להעדרת בהרחמן בבשה"ז שצריך לומר 'עול הגויים' ולא 'עול גלות' - גם דעתי כן הוא" (מענה כ"ק אדמו"ר - לוח כולל חב"ד מנהגי ליל ר"ה). ובא' הסידורים שקיבל כ"ק אדמו"ר מכ"ק אדמו"ר הריי"צ ה' מודפס "עולנו", ולידו יש כוכבית ונרשם בכת"י "עול הגויים" (ראה סידור רבינו

ושתים בשביל ברכת הארץ ובונה ירושלים שלא הזכיר בהן מלכות... ואלו הן ג' מלכיות: מלך העולם. אבינו מלכנו. המלך הטוב." (שו"ע"ר סק"ט ס"א). המלך הטוב והמטיב. הוא היטיב כ"ל, הוא גמלנו כ"ל. "במדדש אמרו שצריך לומר בה ג' הטבות וג' גמולות, ואלו הן ג' הטבות, הטוב א' והמטיב ב' הוא הטיב מטיב יטיב לנו ג' שהן נחשבין כאחת" (ושם) ואח"כ אומרים השלוש גמולות. אל יחסרנו. הרחמן. זהו

צִוְּאָרְנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצֵנוּ: הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרֻבָּה בְּבֵית זֶה
 וְעַל שְׁלֹחַן זֶה שֶׁאֵבְלָנוּ עָלָיו: הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת-אַלְיָהוּ הַנִּבְיָא זָכוֹר לְטוֹב
 וַיְבַשֵּׁר-לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְנִשְׁמֹת: הֶרְחָמֵן הוּא יִבְרַךְ אֶת-אָבִי מוֹרִי בְּעַל
 הַבֵּית הַזֶּה וְאֶת-אֲמִי מוֹרְתִי בְּעַלְת הַבֵּית הַזֶּה, אוֹתָם וְאֶת-בֵּיתָם וְאֶת-זֶרְעָם וְאֶת-
 כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם, אוֹתָנוּ וְאֶת-כָּל אֲשֶׁר-לָנוּ: כְּמוֹ שֶׁבְּרַךְ אֶת-אֲבוֹתֵינוּ אֲבֹרָהִם וַיַּחֲזֵק
 וַיַּעֲקֹב בְּכָל מָכַל כָּל בֶּן יִבְרַךְ אוֹתָנוּ (בְּנֵי בְרִית) בְּלָנוּ יַחַד בְּבִרְכָּה שְׁלֵמָה וְנֹאמַר

אָמֵן: הֶרְחָמֵן לְבְרִית מִלֵּה תִּמְצֵא לְקַמֵּן

הזה ואת א"מ בעה"ב הזה, אף אורח או מי שאין לו
 אב ואם (הגדת כ"ק אדמו"ר). והטעם הוא לפי שנוסח
 הֶרְחָמֵן הוּא מִכוּון לַעֲשׂוֹת סְפִירוֹת כּוֹה, הֶרְחָמֵן הוּא
 יִמְלוֹךְ - מַלְכוּת, הֶרְחָמֵן הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁמְשִׁים וּבִאֲרִץ
 - יְסוֹד, הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁתַּבַּח כֹּל וַיִּתְהַדָּר בְּנו - הוֹד,
 הֶרְחָמֵן הוּא יִפְרֹסֵנוּ - נִצָּח, הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁבּוֹר עוֹל
 גָּלוּת - גְּבוּרָה, הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרָכָה - תְּפֹאֶרֶת,
 הֶרְחָמֵן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ - חֶסֶד ... הֶרְחָמֵן
 הוּא יִבְרַךְ אֶת אָבִי, אֲמִי, אֲב וְאֵם - חֲכָמָה וּבִינָה,
 מִמְרוֹם יִלְמְדוּ עָלָיו וְעָלֵינוּ זְכוּת - כְּתוּב... וּמִכְתָּב כ"ק
 אדמו"ר הרי"צ, הובא בס' המנהגים) וי"ל דמשום זה
 כאשר מברכים את כ"ק אדמו"ר מצדפים ברכה זו
 לברכת אבי מורי, כי אף משה הוא בחי' חכמה, ובניך
 אלו התלמידים כו'. (וראה סידור רבנו הזקן עם ציונים
 כו' עמ' תתצא וע"פ הג"ל אתי שפיר). טעם האמירה גם
 אחרי הפטירה הוא משום שאמרו חז"ל מכבדם בחיים
 ומכבדם במותם, וצריכים ברכה גם בשמי מרומים

הזקן עם ציונים כו' כאן). **הֶרְחָמֵן.** אמירת 'הֶרְחָמֵן'
 היא מנהג שנהגו 'בכמה גוונים', אך "כיון שנהגו בהם,
 נעשו כאלו הם מטופס הברכה" (שוע"ר סי' קפט ס"ז)
 וראה לעיל ד"ה רענו). כמה מהחסידים נוהגים לומר
 בסדר הֶרְחָמֵן, הֶרְחָמֵן הוּא יִבְרַךְ אֶת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ
 וּרְבִינוּ (ס' המנהגים). ובא' הסיפורים שקיבל כ"ק
 אדמו"ר מ"ק אדמו"ר הרי"צ יש כוכבית לפני הֶרְחָמֵן
 הוּא יִבְרַךְ אֶת אָבִי מוֹרִי, ונרשם בכתב יד 'הה"י את
 אדמו"ר'. וראה ימי בראשית עמ' 113 שיש להמשיך
 לומר כאן גם אחרי ההסתלקות, וראה להלן בשם
 דרכי חיים ושלום. **בְּנֵי בְרִית.** כשיש נכרי בבית
 נוהגים לומר "כולנו יחד בני ברית" להוציא הנכרי
 מכלל הברכה, שאסור לברך הנכרים שנאמר ולא
 תחנם, ויותר נכון לומר "בני ברית כולנו יחד" שלא
 יהיה בכלל הברכה אפילו רגע כשאומר כולנו יחד
 קודם שטסיים בני ברית. (שוע"ר סקפ"ט ס"ד).
 הֶרְחָמֵן כו' אָבִי מוֹרִי. כאו"א אומר אבי מורי בעה"ב

ממרום ילמדו עליו ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום ונשא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישענו ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

בשבת הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

בר"ח הרחמן הוא יחדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה:

ביו"ט הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו טוב:

בסוכות הרחמן הוא יקים לנו את ספת דוד הנפולת:

בר"ה הרחמן, הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה:

שהוא שבח של הקב"ה, וכל ישראל מצווין, אומר
'ואמרו אמן' (שוע"ר סקפ"ט ס"ה). **הרחמן הוא
יחדש עלינו את השנה כו'.** "באיזה סידורים נמצא
הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה כו', ואין זה מנוסח
אדמו"ר ובסידור הראשון קאפוסט ליתא. והטעם
נראה דגם ר"ה נקרא יו"ט... משא"כ בסוכות אומרים
הרחמן הוא יקים כו' כי יש בה דבר נוסף - מצוות
אכילה בסוכה" (שער הכולל). "כאשר הדפיסו את
הסידור, שאלתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר האם להדפיס
גם נוסח "הרחמן" בראש השנה, כיוון שבשער הכולל
הובאו כמה ראיות שלא לאומרו. וענה כ"ק מו"ח

(דרכי חיים ושלום אות ש"ח). **ממרום ילמדו עליו
ועלינו.** מלבד דקאי (תיבת 'עליו') על כל הנוכחים
לברכה בנוסח הרחמן, קאי גם על המזון המתברר
והאדם המברר, שיהי' למשמרת שלום ולא יהיה ממנו
יניקה לחיצונים, ואשר נמצא חן ושכל טוב, שיהיה
מזון המבריא ומוסיף חיות רק בדברים וענינים טובים,
וההמשכה הוא ממרום שהוא גבוה יותר מתורה ותיקון
(ע"פ אגרת ומאמר כ"ק אדמו"ר הרי"צ - ראה סידור רבינו
הזקן עם ציונים כו' כאן באורך ושי"ג). **ונאמר אמן.**
"בעל הבית מסיים ונאמר אמן שאין יכול לגזור אומר
'ואמרו אמן', משא"כ בברכת 'עושה שלום במרומי'

הֶרְחַמֵּן הוּא יִזְכְּנוּ לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: מְגִדֵּל (בשבת
ויו"ט ור"ח [נחול המועד] מְגִדֹּל) יִשְׁוּעוֹת מַלְכוּ וְעֵשָׂה חֶסֶד לַמְּשִׁיחַ לְדוֹד
וּלְזֶרְעוֹ עַד-עוֹלָם: עֵשָׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ
וְעַל כָּל-יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

יֵרְאוּ אֶת-יְיָ קְדוֹשֵׁיוֹ כִּי-אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו:
בְּפִירִים רָשָׁו וְרַעְבוּ, וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא-יִחְסְרוּ
כָּל-טוֹב: הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ: פֹּתַח
אֶת-יָדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל-חַי רָצוֹן: בְּרוּךְ הַגֹּבֵר
אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי, וְהָיָה יְיָ מְבִטָּחוֹ:

שכתוב בשמואל, ובחול 'מגדיל' - כמו שכתוב בתהלים.
וסימן: 'חדש ושבת - קרא מקרא' (ישעיהו א יג) רוצה
לומר: כמו שכתוב בנביאים" (שוע"ר סי' קפ"ט ס"ז).
ואמרו אמן. אף אם מברך לעצמו אומר כן להמלאכים
השומרים אותו (שוע"ר סי' קפ"ט ס"ה).

אדמו"ר, שהיו אומרים זאת בלחש. לפועל סידר זאת
המדפיס באותיות של "קידוש לבנה"... אם מפני שלא
היו לו אותיות אחרות או מטעם אחר" (משיחת ר"ה
תשט"ז - תר"ס חט"ו ע' 19). **מגדיל, מגדול** "נוהגים
לומר בשבת ויום טוב וראש חודש 'מגדול' - כמו

נוסח ברכה אחרונה מעין שלש

על תבשיל של ה' מיני דגן ועל היין ועל פירות מז' המינים שהם גפן תאנה ורומן זית ותמרה. ואם אכל פירות מז' המינים ומיני מזונות ושתה יין יכלול הכל בברכה אחת ויאמר כך על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה כו' וחותם ונודה לך על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן ועל הפירות ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן והפירות:

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, על

על פירות מז' המינים

על היין

על ה' מיני דגן

המחיה ועל הפלפלה

הגפן ועל פרי הגפן

העץ ועל פרי העץ

ועל תנובת השדה ועל-ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה. רחם-נא יי אלהינו על-ישראל עמך ועל-ירושלים עירך ועל-ציון משכן כבודך, ועל-מזבחך, ועל-היכלך. ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו והעלנו לתוכה. ושמחנו בה ונברך בך בקדשה ובטהרה.

בשבת: ורצה והחליצנו ביום השבת הזה

בראש חודש ויו"ט [נחול המועד]: וזכרנו לטובה

בראש חודש

בראש השנה

בפסח

ביום ראש החודש הזה

ביום הזכרון הזה

ביום חג המצות הזה

בשבועות

בסוכות

בשמע"צ

ביום חג השבועות הזה

ביום חג הסוכות הזה

ביום שמיני עצרת החג הזה

כי אתה יי טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל

על ה' מיני דגן

על היין

על פירות מז' המינים

המחיה. ברוך אתה

פרי הגפן. ברוך אתה

הפירות. ברוך אתה

יי על הארץ ועל המחיה:

יי על הארץ ועל פרי הגפן:

יי על הארץ ועל הפירות:

ברכה אחרונה על שאר אוכלין ומשקין

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שפראת לתחיות בהם נפש כל-חי. ברוך חי העולמים:

הרחמן לבית מילה

הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו לחנכו ולחכמו, מיום השמיני והלאה ירצה דמו, ויהי יי אלהיו עמו:

הרחמן הוא יברך בעל ברית המילה, אשר שש לעשות צדק בגילה, וישלם פעלו ומשכרתו בפולה, ויתגהו למעלה למעלה:

הרחמן הוא יברך רב הנמול לשמונה, ויהיו ידיו ולבו לאל אמונה, ויזכה לראות פני השכינה, שלוש פעמים בשנה:

הרחמן הוא יברך המל בשר הערלה, ופרע ומצץ דמי המילה, איש הירא ורך הלבב עבודתו פסולה. אם-שלוש-אלה לא יעשה לה:

הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים, בזכות חתן למולות דמים, לבשר בשורות טובות ונחומים, לעם אחד מפזר ומפחד בין העמים:

הרחמן הוא ישלח לנו כהן צדק אשר לקח לעילום, עד הובן כסאו בשמש ויהלום, וילט פניו באדרתו ויגלום, בריתי היתה אתו החיים והשלום: וגומרים ברהמ"ז

סדר שבע ברכות

ברוך אתה יי אלהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַכֹּל בָּרָא לְכַבּוֹדוֹ:

ברוך אתה יי אלהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם, יוֹצֵר הָאָדָם:

ברוך אתה יי אלהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ,

בְּצֶלֶם דְּמוּת תְּבִנֹתוֹ, וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיָן עָדִי עַד. בָּרוּךְ אַתָּה

יי, יוֹצֵר הָאָדָם:

שוש תְּשִׁישׁ וְתִגַּל הַעֲקָרָה, בְּקִבּוּץ בְּנֵיהַ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה. בָּרוּךְ אַתָּה

יי, מְשַׂמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שִׁמַּח תְּשַׂמַּח רַעִים הָאֲחֻבִּים, בְּשִׂמְחָה יִצִּירָךְ בְּגֵן עֵדֶן מִקֵּדֶם. בָּרוּךְ

אתה יי, מְשַׂמַּח חֲתָן וּכְלָה:

ברוך אתה יי אלהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה חֲתָן

וּכְלָה, גִּילָה רִנָּה דִּיצָה וְחִדּוּה, אֲהָבָה וְאַחוּה שְׁלוֹם וְרַעוּת.

מִהֲרָה יי אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קוֹל שְׁשׁוֹן

וְקוֹל שְׂמִיחָה, קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה, קוֹל מְצַחֲלוֹת חֲתָנִים מְחַפְּתָם,

וְנִעְרִים מִמִּשְׁתַּח נְגִינָתָם. בָּרוּךְ אַתָּה יי, מְשַׂמַּח חֲתָן עִם הַכְּלָה:

ברוך אתה יי אלהינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

סדר הבדלה

בשעת ברכת בורא מיני בשמים צריך לאחוז הכוס בשמאלו והבשמים בימינו ובשעת ברכת בורא מאורי האש צריך לאחוז הכוס בימינו. ואח"כ יביט בצפרנים. ויחזור ויאחוז הכוס בימינו בברכת הבדלה.

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד, כי עזי וזמרת יה יי ויהי לי
 לישועה: ושאלבתם מים בששון ממעיני הישועה: ליי
 הישועה על עמך ברכתך סלה: יי צבאות עמנו משגב לנו אלהי
 יעקב סלה, יי צבאות אשרי אדם בטח בך: יי הושיעה המלך
 יעננו ביום קראנו: ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, כן
 תהיה לנו: כוס ישועות אשא, ובשם יי אקרא:

סברי מרנן

על היין **ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. בורא פרי הגפן:**

ישועתי וגו' ליהודים היתה וגו' כוס ישועות אשא וגו'
 הכל לסימן טוב ואין חובה בדבר (שוע"ר סי' רצו ס"ג).
 בשעת ברכת הבדלה יתנו השומעים את עיניהם בכוס
 ובגר (שם ס"ד). ונוהגין לשפוך מעט יין מהכוס על
 הארץ לסימן טוב שכל בית שאין יין נשפך בו כמים
 אין בו סימן ברכה על כן עושין סימן ברכה בתחלת

בשעת ברכת בורא מיני בשמים. כ"ק אדמו"ר נהג
 להניח הכוס, וליטול הבשמים בשתי ידיו. אח"כ
 בורך על האש והביטל בצפרני שתי ידיו תחילה
 כשהאצבעות כפופות ואח"כ פשוטות, ואח"כ נטל
 הכוס לברכת המבדיל (סידור תהלה ה' החדש). **הנה**
א-ל ישועתי. נהגו לומר קודם הבדלה שבבית הנה אל

על הבשמים **בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא מִיְּנֵי בְשָׁמִים:**

בברכת בורא מאורי האש יביט בד' צפרניו והמה יהיו כפופים על האגודל ולא יראה האגודל.

על האש **בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא מֵאוּרֵי הָאֵשׁ:**

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל,
בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי
לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל:

במוצאי יום טוב או שבת חול המועד סוכות יברך

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסֶּכֶה:

סמוך לו כל כך שיכול ליהנות ממנו כל כך להשתמש לאורו עד שיוכל להכיר לאורו בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת. ונוהגין להסתכל בצפרנים לראות שיוכל להנות לאורו ולהכיר בין מטבע למטבע כמו שמכיר בין צפורן לבשר ועוד שהצפרנים הן סימן ברכה שהן פרות ורבות לעולם ויש לראות בצפרני יד ימין ויאחזו הכוס בשמאלו כמו שנתבאר בס' רצ"ו. ונוהגין להסתכל בכפות הידים שיש בשדרטוטי היד סימן להתברך בו ויש לכפוף הד' אצבעות על האגודל לתוך כף היד שאז רואה הצפרנים עם הכף בבת אחת ואינו רואה אז פני (הצפרנים) [האצבעות] שבפנים אלא אחוריהם ששם הצפרנים, ויש נוהגין לפשוט אח"כ הד' אצבעות ולראות מאחוריהם על הצפרנים (שם ס"ו). מצוה מן המובחר לברך על אבוקה שיש בה עצים

השבוע...ויש לנהוג שפיכה זו בשעה שממלא הכוס על כל גדותיו, יערה עליו עוד מעט בענין שישפך ממנו מעט על הארץ (ס"ה). **בורא מיני בשמים.** הנהיגו חכמים להריח בבשמים בכל מוצאי שבת כדי להשיב את הנפש שהיא דואבת ליציאת השבת בשביל הנשמה יתירה שהלכה לפיכך מיישבים ומשמחין אותה בריח טוב (ס' רצ"ו ס"א). **בורא מאורי האש.** לא תקנו ברכה זו אלא לזכר שנברא האור במוצאי שבת שנטל אדם הראשון ב' אבנים והקישן זו בזו ויצא מהן אור ואף שאין מברכים על שאר כל הדברים בשעה שנבראו מכל מקום האור כיון שנאסר בשבת והותר במוצאי שבת הרי זה כאלו נברא עתה מחדש ומברכים עליו בשעת בריאתו (שו"ע ס' רצ"ו ס"א). אין מברכים על האור אף על פי שרואהו עד שיהיה

אחר הבדלה אומרים ויתן לך

וַיִּתֵּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֵב דָּגַן וְתִירְשׁ: יַעֲבֹדְךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאֵמִים הָיָה גִבּוֹר לְאַחֶיךָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אֲמֶךָ אֲרִיֶּךָ אֲרוּר וּמְבֹרָכְךָ בְּרוּךְ: וְאֵל שְׂדֵי יִבְרַךְ אֶתְךָ וַיַּפְּרֵךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לְקַחֵל עַמִּים: וַיִּתֵּן לְךָ אֶת־בְּרַכַּת אֲבֹרָהֶם לְךָ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֲרֶץ מִגֵּרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם: מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ וְאֵת שְׂדֵי יִבְרַכְךָ בְּרַכַּת שָׁמַיִם מֵעַל בְּרַכַּת תְּהוֹם רַבָּצֶת תַּחַת בְּרַכַּת שָׁדִים וְרַחֵם: בְּרַכַּת אָבִיךָ גִּבּוֹר עַל־בְּרַכַּת הַזֵּרִי עַד־תָּאֵת גִּבְעַת עוֹלָם תִּהְיֶיךָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקַדְקֵד נֹזֵר אֲחִיו: וְאַהֲבֶךָ וּבִרְבֶּךָ וְהִרְבֶּךָ וּבִרְבֶּךָ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אֲדָמְתְּךָ דִּגְגֶךָ וְתִירְשְׁךָ וַיַּצְהֲרֶךָ שֹׁנֵר אֶלְפֶיךָ וַעֲשִׂיתָרָת צֶאֱנֶךָ

בטור (אר"ח ס' רצה), "ונוהגים לומר פסוקים של ברכה כגון יפתח ה' לך את אוצרו הטוב כדי שיתברכו במעשה ידיהם". פותחים בפסוקי ברכה שנאמרו ע"י יצחק אבינו, עקב אבינו, ומושה רבינו. ולאחר מכן אומרים פסוקי ישועה ופסוקי שלום בשיחת מוצ"ש ש"פ שובה תשל"ט אמר כ"ק אדמו"ר שרבותינו נשיאנו היו משתדלים לומר ויתן לך עם עוד אחד, אולי בכדי שיוכלו לומר ויתן לך וגם לשמוע מהשני ויתן לך. ו"עד כדי כך שגם בזמנים שכ"ק הריי"צ ה' מחושב בזמן ביותר וביותר ה' נשאר אחרי הבדלה ... ומסתכל בסידור ביחד עם עוד אחד או עם כמה וכמה ואמר ויתן לך מתחלתו ועד גמירא". **ואהבך.** מכאן מובאים פסוקים מ' עקב (ז' יג-טו), שבאים בהמשך לפסוק "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע **לאבתך**", ולכן לכאורה מובאים

הרבה ומאורות הרבה שהרי מברכים בורא מאורי האש לשון ריבוי מאורות, ומכל מקום אף כשמברך על הנר יברך בורא מאורי האש שהרבה גוונים יש באור שלהבת אדומה לבנה וירקוקת (ס' רצ"ה ס"ג). ויש נוהגין מטעם הידוע להם להבדיל על אבוקה מערות של שעווה ולא משאר נרות ולא מעצים (שם ס"ד). נוהגין לשפוך על השלחן מן יין הנשאר בכוס אחר שתיית המבדיל ומכבין בו הנר כדי שיהא נראה לכל שלא הודלק נר זה אלא למצוה לנר של הבדלה לברך עליו [לפיכך אם מבדיל על נר שבבית שלא הודלק בשביל כך אינו צריך לכבותו] ונוהגין לרחוץ עיניהם מיין של שפיכה זו משום חבוב מצוה (ס' רצו ס"ה). **ויתן לך.** "מנהג כל ישראל לומר במוצאי שבת ויתן לך וכל הפסוקים של ברכות שיתברכו ישראל בשבת הבאה ומעתה ועד עולם" (ספר המנהיג, עמ' ר'). וראה

עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךְ לָתֵת לָךְ: בְּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה
בְּךָ עָקָר וְעִקְרָה וּבְכֹהֶמֶתְךָ: וְהִסִּיר יי מִמֶּךָ כָּל־חָלִי וְכָל־מַדּוּי מִצָּרִים הָרָעִים אֲשֶׁר
יִדְעַת לֹא יִשְׁיִמָם בְּךָ וְנִתְּנָם בְּכָל־שְׁנָאִיךָ:

הַמִּלֵּאךְ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל־רָע יְבָרַךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקְרָא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי
אֲבָרֵהֶם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: יי אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם חַיִּים
בְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסֹּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֵלַי פְּעָמִים וְיְבָרַךְ
אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:

בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: בְּרוּךְ טַנְאָךְ וּמִשְׁאֲרֵתְךָ: בְּרוּךְ פְּרִי־כִטְנֶךָ
וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שֹׁגֵר אֶלְפִיךָ וְעִשְׁתְּרוֹת צֹאנְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבְרוּךְ
אַתָּה בְּצֵאתְךָ: יֵצֵא יי אֶתְךָ אֶת־הַבְּרָכָה בְּאַסְמִיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ וּבְרִכְךָ בְּאָרֶץ
אֲשֶׁר־יי אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: יִפְתָּח יי | לָךְ אֶת־אוֹצְרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מִטֶּרֶם
אַרְצְךָ בָּעֵתוֹ וּלְבָרַךְ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהִלִּיתָ גוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה: כִּי־יי
אֱלֹהֶיךָ בְּרִכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהִעֲבַטְתָּ גוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִעֲבֹט וּמִשְׁלַת בְּגוֹיִם

היפוך צרה [ראה להלן] לכן סדרם כמו שפסוקי
ארור מסודרים בתורה [שם פסוקים טז-יט] והיפך
מן ארוך לברוך" (שער הכולל). **ישראל נושע.**
מכאן מתחילים פסוקי ישועה (סידור עבודת ישראל).
מהפסוק גנה א-ל ואילך מובאים פסוקים שתוכנם
דברי תודה על הישועה (שם). **בורא ניב שפתיים.**

כאן. **המלאך הגאול אתי.** מלאך הרגיל להשתלח
אלי בצרתי (וש"י). מכאן מתחילים פסוקי הברכה של
יעקב. **ברוך אתה בעיה.** מכאן חוזרים לפסוקי
הברכה של משה רבינו בפ' תבוא פכ"ח פסוקים ג-ו.
וצ"ב למה הפסוקים דלקמן מובאים שלא לפי הסדר
בתורה. ונראה לומר משום שיש נוהגין לומר פסוקין

רבים ובך לא ימשל: אשריך ישראל מי כמוך עם נחשע ביי מגן עזרך ואשר-חרב
גאותך ויבחושו איביך לך ואתה על-במותימו תדרוך:

ישראל נחשע ביי תשועת עולמים לא-תבשו ולא-תכלמו עד-עולמי עד: ואכלתם
אכול ושבוע והללתם את-שם יי אלהיכם אשר-עשה עמכם להפליא ולא-יבשו
עמי לעולם: וידעתם כי בקרב ישראל אני ואני יי אלהיכם ואין עוד ולא-יבשו עמי
לעולם: כי-בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה
וכל-עצי השדה ימחאו-כף: הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת יה
יי ויחילי לישועה: ושאתם-מים בששון מומעיני הישועה: ואמרתם ביום ההוא
הודו ליי קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו הזכירו כי נשגב שמו: זמרו יי כי
גאות עשה מודעת זאת בכל-הארץ: צהלי ורני ישבת ציון כי-גדול בקרבך קדוש
ישראל: ואמר ביום ההוא אלהינו זה קוינו לו וישיענו זה יי קוינו לו נגילה
ונשמחה בישועתו:

בורא נוב שפתים שלום | שלום לרחוק ולקרוב אמר יי ורפאתיו: ורוח לבשה את-
עמשי ראש השלישים לך דויד ועמד בן-ישי שלום | שלום לך ושלום לעוזרך כי
עזרך אלהיך וימבלם דויד ויתנם בראשי הגדוד: ואמרתם כה לחי ואתה שלום
וביתך שלום וכל אשר-לך שלום: יי עז לעמו יתן יי | יברך את-עמו בשלום:

לך האלהים, לפי שהשבוע נכנסת ואומרים פסוקים
טובים וברכות ושלומות ונחמות, ועוד מדכתב כי
בשמחה תצאו ובשלום תובלון" (- מכאן שצריך לעבוד

מכאן מתחילים שלושה פסוקים המזכירים את ענין
השלום. ראה ב"פירוש הסידור לרוקח" על ויתן לך
"לאחר הבדלה בבית הכנסת אומרים בקול רם ויתן

קידוש לשלש הגלים

אתקינו סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא עֲלָאָה, דָּא הִיא סְעוּדָתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּיה:

כשחל יו"ט בשבת אומרים תחלה יום הששי:

יּוֹם הַשְּׁשִׁי: וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ וַיֹּאמֶר, כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

מספר, וז"ל "בימי הצמח צדק ז"ל מליובאוויטש נדפסו בסלאוויטא סדורים הללו והוסיפו שם את הפסוק ופדויי ה' ישובון [ראה בסידור עבודת ישראל על שני מקומות אפשריים לפסוק זה], ושאלו את אדמו"ר אם לאמר את זה הפסוק, והשיב הנה אדמו"ר הזקן לא רצה כלל שיוזכרו במוצאי שבת 'יגון ואנחה'". עכ"ל שער הכולל ועפ"ז מובן למה לא אומרים גם את ה"שלש הפוכות" שנדפסו בהרבה סידורים, כי בפסוקים אלו גם נזכרו מושגים שליליים, "הפכת מספדי" כו, "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה", "והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם". והוא חידוש, שבמוצ"ש יש להיוהר יותר אף מיום השבת עצמה שמזכירים יגון ואנחה ברצה'. **כשחל יו"ט להיות בשבת**, אומרים קודם הסעודה: שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא - בלחש (ס' המנהגים) **אתקינו סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא עֲלָאָה**. סידור ה"ד שבתי רשקובר. וראה זח"ב פ"ח א ושם (הגדת הרבי). וראה לעיל בהערות לקידוש לליל שבת. **ואת יום טוב מקרא קדש הזה**. כן

משבת לשבוע הנכנס בשמחה ובשלום) (ובשער הכולל ציין למט"ם שהביא את דבריו). וכוונתו ב"שלומות" הוא למש"כ בגמרא (ברכות נה, ב) שבהטבת חלום יכללו "שלש הפוכות, ושלש פדויות, ושלש שלומות", דהיינו שלושה פסוקים מכל א' מהנושאים האלו, ושם, "שלש שלומות - דכתיב בורא גיב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו, ורוח לבשה את עמשי וגו', ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וגו'" והם הפסוקים שאומרים כאן בסוף והטעים בזה בסידור עבודת ישראל, ש"כמו שאומרים פסוקים הללו בהטבת חלום לסימן טוב שיהפוך ה' את החלום לטובה, כן אומרים אותם גם לסימן טוב בתחילת ימי השבוע שהם ימי מלאכה ויגיעה ודאגה וצער" בהרבה סידורים מופיעים גם הפסוקים של "שלש פדויות" שנזכרו שם בגמ', הכוללים את הפסוקים, "פדה בשלום נפשי מקרב - לי וגו', ופדויי ה' ישובון וגו' [ובאו ציין ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה], ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה וגו'" ובשער הכולל

סְבָרֵי מֶרֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם
 וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וּקְדָשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְתָתֵן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ
 בְּאַהֲבָה (לשבת) שִׁבְתוֹת לְמַנוּחָה (ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חַגִּים
 וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם (לשבת) הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם

לפסח	לשבועות	לסוכות	לשמיני עצרת
חג המצות הזה	חג השבועות הזה	חג הסוכות הזה	שמיני עצרת החג הזה

וְאֶת יוֹם טוֹב מִקְרָא קוֹדֵשׁ הַזֶּה

זמן חרותנו	זמן מתן תורתנו	זמן שמחתנו	זמן שמחתנו
------------	----------------	------------	------------

(לשבת בְּאַהֲבָה) מִקְרָא קֹדֶשׁ זִכָּר לִיציאת מצרים, כִּי בָנוּ בַּחֲרֵת
 וְאוֹתָנוּ קֹדֶשֶׁת מִכָּל הָעַמִּים, (לשבת וְשַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (לשבת)
 בְּאַהֲבָה (וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנַּח לָתֵנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יי,
 מִקְדָּשׁ (לשבת הַשַּׁבָּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים:

כשחל יו"ט במוצאי שבת מקדשין יקנה"ז - יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. בורא מאורי האש:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, המבדיל בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת, הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך. ברוך אתה יי, המבדיל בין קדש לקדש:

ב"ל ראשון של סוכות אומרים תחלה לישב בסוכה ואח"כ שהחיינו
[בשביעי של פסח אין מברכים שהחיינו]:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:

בסוכות מברך

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו, וצונו לישב בסוכה:

אהללה ד' בחיי, אזמרה לאלקי בעודי (רוקח שע"א.
וראה גם כן סידור האריז"ל ברכת הנהנין).
זהו. הלמד בחירק. וכן הוא בסידור של"ה. רש"ל.
מטה משה. מנ"א רס"י תרע"ו. **הבדלה.** מנהג
בית הרב: בהבדלת מוצש"ק שחל ביום טוב אין
מקרבין הנרות ואין מאחדין השלהבת שלהם, וכן
אין מביטים בצפרנים. ורק, בעת ברכת בורא מאורי
האש, מסתכל בנרות כמו שהם כל אחד בפני עצמו.
מאורי האש. כי הרבה מאורות (אדומה וירקרקת) יש
באור (ברכות נא, ב. נב, ב. וראה גם כן תקוני זוהר תיקון
כא). המבדיל כל (פסחים קד, א ובתוד"ה בעי שם.
הבדלת וקדשת. ב' הבדלות: בין כהנים ללוים, ולוים
לישראלים (תוס' שם). (מד" ואת יום טוב ועד כאן הוא
מהגדת כ"ק אדמ"ר). **בליל ראשון של סכות.** ובליל
ב' - שהחיינו ואח"כ לישב (ס' המנהגים).

הוא במסכת סופרים פ"ט, בסידור רב עמרם גאון,
בסדר התפלה להרמב"ם ובסוף הל' שבת, אבודרהם,
סידור ה"ר שבתי רשקובר ועוד. וראה שו"ע ריש
סימן תפ"ז ונו"כ. **באהבה.** כי מקרא קדש דשבת
קבלו ישראל באהבה, במרה, אבל של יום טוב הי'
על ידי שכפה עליהם הר כגיגת בניני (לבוש סי'
תפ"ז מטה משה אליה רבה). **ומועדי.** גם בחול
אומרים ומועדי בוא"ל, וכמו שאומרים ושבת בוא"ל.
ומועדי קדשך. מעין החתימה סמוך לחתימה (פסחים
ק"ד, א). **מקדש ישראל והזמנים** (פסחים ק"ז).
ב. ואין אומרים והמועדים כלשון הכתוב לפי שכל
המועדים תלויים בזמנים: פסח בזמן האביב כ' (בחי'
ס"פ בא). **יקנה"ז** (פסחים ק"ג, א). **שהחיינו.**
נוסח ברכת שהחיינו במשנה ברכות (רפ"ט). ג' פעמים
שהחיינו וקימנו והגיענו - כנגד הללי נפשי את ד',

סדר הקידוש לליל ראש השנה

ראש השנה שחל בשבת אומרים קודם הסעודה: שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא - בלחש (ס' המנהגים).

כשחל יו"ט בשבת אומרים תחלה יום הששי:

יום הששי: ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלהים לעשות:

סברי מרנן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו, ותתן לנו יי אלהינו באתה את (בשבת יום השבת הזה ואת) יום הזכרון הזה, את יום טוב מקרא קודש הזה, יום (בשבת זכרון) תרועה (בשבת באתה) מקרא קודש זכר ליציאת מצרים, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ודברך מלפנו אמת וקיים לעד. ברוך אתה יי, מלך על כל הארץ מקדש (בשבת השבת ו) ישראל ויום הזכרון:

בליל שני של ר"ה נוהגין להניח פרי חדש בפני המקדש ויתן עינו בו ויאמר שהחיינו. ואם אין פרי חדש מצוי מכל מקום יאמר שהחיינו. ואם חל ר"ה במוצאי שבת מוסיפים לפני ברכת שהחיינו, נר, והבדלה [ראה בעמוד הקודם]

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

בר"ה בלילה ראשונה נוהגים לאכול תפוח מתוק בדבש בתחלת הסעודה וצריך לברך בתחלה **ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי העץ**, ואח"כ יאמר

יהי רצון מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה:

בליל שני. הפרי חדש בליל שני - קודם גט"י לסעודה. אמירת יה"ר שעל התפוח - אחר הברכה וקודם האכילה (ס' המנהגים).

סדר קידוש ליום טוב

כשחל בשבת אומרים מזמור לדוד, אתקינו, אם תשיב, דא, זכור, על כן ... בלחישא (ס' המנהגים)

אתקינו סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא שְׁלִימָתָא חֲדוּתָא דְּמַלְכָּא קִדְּשָׁא דָּא הִיא סְעוּדָתָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה:

אֱלֹה מוֹעֲדֵי יְיָ מְקַרְאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:
סְבְּרֵי מְרֻנָּה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

בסוכות מברך

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצוּנוּ לֵישֵׁב בַּסֹּכָה:

סדר קידוש ליום ראש השנה

כשחל בשבת אומרים מזמור לדוד, אתקינו, אם תשיב, דא, זכור, על כן ... בלחישא (ס' המנהגים)

תִּקְעוּ בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּפֶּסַח לְיוֹם חֲגִילוֹ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט
לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב:

סְבְּרֵי מְרֻנָּה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ניגונים שלימד כ"ק אדמו"ר

ס'וואַרקן. (תרגום: ה', אתה מרקן הטיפש,
מה אתה נוסע לשוק? אתה לא קונה, אתה
לא מוכר, רק מעורר בעיות)

ד. אתה בחרתנו

אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת
אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל
הלשונות וקדשתנו במצותיך,
וקרבתנו מלכנו לעבודתך, ושמך
הגדול והקדוש עלינו קראת.

ה. אנעים זמירות

אנעים זמירות ושירים אארוג, כי אליך
נפשי תערוג. נפשי חמדה בצל ידיך,
לדעת כל רז סודיך.

א. דרכך אלוקנו

דרכך אלקינו, להאריך אפך,
לרעים ולטובים, והיא תהילתך.
למענך אלוקינו עשה, ולא לנו, ראה
עמידתנו, דלים וריקים.

ב. אסדר לסעודתא

ניגון שלימד הרבי על מילות הפיוט 'אסדר
לסעודתא'.

ג. צמאה לך נפשי

צמאה לך נפשי כמה לך בשרי. עך!
ט'י דוראן מאַרקן, שְׂטאַ ט'י יַעֲדִישׁ
נאַיאַרמאַרקן? נִיעַ קּוּפּלאַיעֶשׁ,
נִיעַ פֿראַדאַיעֶשׁ, טאַלקאַ ראָבִישׁ

ו. הוא אלוקינו

הוא אלוקינו, הוא אבינו, הוא מלכנו, הוא מושיענו, הוא יושיענו ויגאלנו שנית בקרוב, וישמיענו ברחמי לעיני כל חי לאמר, הן גאלתי אתכם אחרית כבראשית, להיות לכם לאלקים.

ז. והיא שעמדה

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לבלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

ואתה אבינו. אנו עבדיך ואתה אדוננו, אנו קהלך ואתה חלקנו. אנו נחלתך ואתה גורלנו, אנו צאנך ואתה רוענו. אנו כרמך ואתה נוטרנו, אנו פעולתך ואתה יוצרנו. אנו רעיתך ואתה דודנו, אנו סגולתך ואתה אלוקינו. אנו עמך ואתה מלכנו, אנו מאמירך ואתה מאמירנו.

ט. כי אנו עמך – ניגון ב'

ניגון נוסף שלימד הרבי על הפיוט "כי אנו עמך".

י. רחמנא דעניי

רחמנא דעני לעניי ענינא. רחמנא דעני לתבירי ליבא ענינא.

ח. כי אנו עמך – ניגון א

כי אנו עמך ואתה אלוקינו, אנו בניך

יד. סטאוּוּ יא פֿיטוּ

את ניגון זה לימד כ"ק אדמו"ר בהתוועדות ליל שמחת תורה אחר ההקפות בשנת תשכ"ג. במהלך ההתוועדות הסביר הרבי את משמעות הניגון: "זהו ניגון ששמעו חסידים באוקראינה מפי אנשים פשוטים וניצלוחו לעבודת השם. ניגון זה היו רגילים לשיר בזמני שמחה וכן בשמחת תורה". בהמשך הסביר הרבי שכאשר האדם מגיע לשמחת תורה אחרי עבודת חודש אלול ורואה שעדיין חסר לו בכמה עניינים בעבודת ה', לא נותר לו ברירה אלא לקחת קצת "לחיים". כאשר נמצאים במצב כזה, מצד החטאים, אין מספיק "יין המשמח" – משל להתבוננות בגדולת השם, אלא צריך "יין המשכר" – להטביע את הנפש הבהמית בעניין זה, עד ש'תשתכר' ותצא מהמדידות והגבלות. הניגון אומר שיש לדעת ("טרעבא זנאטי") כיצד לקחת את היין המשכר ("יאק גולאטי") ואיך לנצלו שיביא לידי פועל ("יאק ברעכאטי").

יא. צמאה לך נפשי לאדמו"ר הזקן

צמאה לך נפשי ניגון מיוחד לאדמו"ר הזקן. הרבי לימדו בעת התוועדות שבת מברכים חודש אייר בשנת תשי"ד.

יב. שאמיל

ניגון זה הולחן על ידי מנהיג הקזקים – שאמיל, שנפל בשבי, ומבטא את נענועיו לחופש ואת תקוותו שבבוא היום יצא מהמאסר לחירות. ובעבודת ה' מבטא הניגון את נענועיה של הנשמה, שנמצאת בגלות בגוף, לשורשה, ואת תקוותה ובטחונה בכך שלאחר הירידה תבוא עליה גדולה יותר.

יג. האדרת והאמונה

ניגון במנגינת ההמנון הצרפתי שלימדו הרבי על הפיוט "האדרת והאמונה", כליל שמחת תורה בשנת תשל"ד. הניגון מסמל את המהפכה הרוחנית שנעשתה בצרפת.

סְטאַוּ יא פֿיטוּ און פֿיאַטניצו,
און פֿיאַטניצו.

פֿראַפּוּ יא, יא פֿראַו, סוואַיו טעליצו.

פּוּמוּן: טרעבא טרעבא זנאטי יאק גוליאטי,
טרעבא טרעבא זנאטי יאק ברעכאטי.
אוי חשבון צדק אדאואטי,
פֿרעד פֿאנאם, כאַזאַיענאם, אַטוועטשאַטי.

אַ מי פֿיעם, דאַ פֿיעם, דאַ מי גולאיעם.
און מיר טרינקען יין אזוי ווי מים,
און מיר זאגן אלע צוזאמען לחיים,
ואַתּה תִּשְׁמַע מִן הַשָּׁמַיִם.

סְטאַוּ יא פֿיטוּ און סובאַטו,
און סובאַטו.

פֿראַפּוּ יא, יא פֿראַו, סוואַיו ראַבאַטו.

פּוּמוּן: טרעבא טרעבא...

התחלתי לשתות ביום ששי,
ביום ששי,

ובשתייה הפסדתי את עגלתי.

פּוּמוּן: צריך, צריך לדעת כיצד לבלות,
צריך, צריך לדעת כיצד לדבר.
אוי! חשבון צדק נצטרך לתת,
ויהיה עלינו להצטרך בפני האדון.

אבל אנו שותים, שותים וחוגגים,
יין נשתה כמים,
יחד נאמר לחיים,
ואתה תשמע מן השמיים.

התחלתי לשתות ביום שבת,
ביום שבת,

ובשתייה הפסדתי את עבודתי.

פּוּמוּן: צריך, צריך...

ניגוני אדמו"ר הזקן

אבינו מלכנו

אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה.

ארבע בבות

אלי אתה

אלי אתה ואורך אלקי ארומך.

ניגון דבקות לראש השנה

כאייל תערוג

כאייל תערוג על אפיקי מים, ויהי
לטטפת בין עיניך.

קול דודי

קול דודי דופק, פתחי לי, אחתי רעיתי
יונתי תמתי.

צאינה וראינה

בני היכלא

ניגון לפיוט בני היכלא.

ניגון דבקות שבת

צמאה לך נפשי

צמאה לך נפשי, כמה לך
בשרי בארץ ציה ועף בלי מים.
כן בקדש חזיתיך לראות עוף וכבודך.

לכה דודי

לקראת שבת לכו ונלכה כי
היא מקור הברכה.
(לכה דודי לקראת פלה, פני שבת
נקבלה).

ניגון ישן

בניגון זה שר פעם כ"ק אדמו"ר הריי"צ
'שלום עליכם' (ליובאוויטש וחייליה, בשם ר' יענקל
זוראוויצ'ער).

ניגוני קלימובייץ'

ניגונים אלו היו מושרים בפי השד"ר הרה"ח ר' מרדכי פויזנער, וחלקם כנראה הלחין בעצמו. ר' מרדכי נפטר בגיל צעיר יחסית, ושנים לאחר מכן, לימדה זוגתו הסבתא מרת מאשא מאלע ע"ה את הניגונים לבני המשפחה.

לשמיעת ניגונים אלו ראה עמ' פא.

א. ניגון לשבת ויום טוב

ניגון לבבי, נרשם בספר הניגונים (ניגון רל"ב) מפי הרה"ח ר' שמרי' פלדמן ע"ה.

וסימנד: המנגינה מתחילה בדומה לניגון 'אבינו מלכנו'.

ב. דער קלימאויטשער ניגון

נרשם בספר הניגונים (ניגון ר"ח) מפי הרה"ח ר' רפאל כהן ע"ה.

וסימנד: "על הקיר תמונה גדולה", I'm a Chossid

ג. ניגון התועדות לר' מרדכי פויזנער

ניגון בן ד' בבות לשד"ר הרה"ח ר' מרדכי פויזנר, נרשם בספר הניגונים כ"ניגון התועדות" בב' נוסחאות (ניגון רע"ו, וניגון רפ"א) מפי נכדו ר' שמרי' פלדמן.

ד. ניגון שמח מיוחס לר' מרדכי פויזנער

ניגון שמחה בן ג' בבות, לשד"ר הרה"ח ר' מרדכי פויזנר הנ"ל. נרשם בספר הניגונים (ניגון רע"ח). בהיכל הגנינה מובא שהחסידים מקלימוביץ תיארו אותו כניגון עדין.

ה. הנני מביא אותם

ניגון שמח מקלימוביץ, נרשם בספר הניגונים (ניגון של"ג) מפי ר' שמרי' פלדמן. בדורנו התאימו לניגון את המילים הנני מביא אותם גו'.

ו. ניגון שמחה

ניגון זה מופיע בספר הניגונים (ניגון של"ט), ובשנים האחרונות עובד מחדש ע"י פרוייקט 'זאג א ניגון' תחת הכותרת 'ניגון קלימאביטש'.

וסימנך: מזהרה ישמע

ז. ניגון אברהם-ניו אבינו

שיר בשפה אוקראינית, בניב כפרי-בלרוסי. תוכן השיר הוא פני' לאבות שיתפללו וימליצו טוב על בני ישראל – שכמה מהם נטבחו ונהרגו וכו' – אצל הקב"ה, ששייכם לארצם. השיר ממשיך בפני' לעשו ה"דוד" בטענה, מדוע הוא גזול מבני ישראל את הכל ומדוע הוא מענה אותם, ושסופו יהיה שתבוא עליו כליה. המנגינה מתאימה לתוכן השיר. נרשם בס' הניגונים (ניגון רס"ב) מפי ר' שמרי' פלדמן

אברמניו אברמניו אברמניו,

אברהמניו, אברהמניו, אברהמניו,

באַטקא נאש...

פֿומון:

זאַטשעם טי נע פֿראַסיש,

זאַטשעם טי נע פֿראַסיש,

זאַטשעם טי ני פֿראַסיש ב־גאָ זא נאָס,

אי נאָס וי פֿראַסיטע,

אי נאָס וי מאַל־יטע,

ל־אַרצנו נאש, ל־אַרצנו נאש

יִצְחָק'ניו, יִצְחָק'ניו, יִצְחָק'ניו –

באַטקא נאש...

פֿומון: זאַטשעם טי ני פֿראַסיש...

יַעֲקֹב'אַניו, יַעֲקֹב'אַניו, יַעֲקֹב'אַניו

באַטקא נאש...

פֿומון: זאַטשעם טי ני פֿראַסיש...

עֲשׂוֹר'אַניו, עֲשׂוֹר'אַניו, עֲשׂוֹר'אַניו

דיאַדקא נאש,

זאַטשם טי מוטשיש?

טאַטע שלנו...

פֿומון:

מדוע אינד מבקש?

מדוע אינד מבקש?

מדוע אינד מבקש מה' בעדנו?

תבקש בעדנו,

תעתיר בעדנו,

לארץ שלנו, לארץ שלנו

יצחק יצחק, יצחק יצחק,

טאַטע שלנו...

פֿומון: מדוע אינד מבקש? ...

יַעֲקֹב'אַניו, יַעֲקֹב'אַניו, יַעֲקֹב'אַניו,

טאַטע שלנו...

פֿומון: מדוע אינד מבקש? ...

עשׂוֹר'ניו, עשׂוֹר'ניו, עשׂוֹר'ניו,

דוד שלנו,

מדוע אתה מציק?

מדוע אתה מציק?
 מדוע אתה מציק, מציק לנו?
 אתה אוכל את כל הלחם,
 אתה שותה את כל הוודקה,
 אתה לוקח את כל הכסף,
 תושמד בגללנו,
 תושמד בגללנו

זאטשם טי מוטשיש?
 זאטשם טי מוטשיש, מוטשיש נאש?
 וועס חליעב סיעדאיענש,
 ווסיו וואדקו ופיוואיענש
 ווסע דענגו זאביראיענש
 פראפאדיאש זא נאס,
 פראפאדיאש זא נאס

ח. פיל יא

חסידים הראשונים נהגו לשיר לפעמים שירי איברים רוסיים פשוטים, שהיו להם משל ומליצה לכונתם בדרכי עבודת ה'. תוכן ניגון זה דומה לתוכן הניגון "סטאו יא פיטו" (וגם המנגינה דומה קצת), והוא משל לאיבר שהתמכר לשתייה לשכרה בעודו מאבד את כספו ונכסיו. הוא מתמרמר במר נפשו ומתחרט על מעשיו, ונוכח שיצטרך לתת דין וחשבון לאדונו. והנמשל בהנהגת האדם – מובן. מילות הניגון הן בשפה האוקראינית, עם מעט מילים בבלרוסית בניב המדובר באזור פלסיה שברוסיה הלבנה. תרגום ניגון זה וכן ניגונים ז' ט' וי', הוא מאת מומחים הבקיאים בניב זה של השפה האוקראינית. נרשם בספר הניגונים (ניגון רס"א) מפי ר' שמרי' פלדמן.

פיל יא וואסקרעסענע,
 פראפיל פראפיל יא סוואיו אימענע,
 שתיתי ביום ראשון
 כיליתי בשתייה, כיליתי בשתייה - את נכסי

פזמון:

טַרעבאַ טַרעבאַ זַנאַטִי יאַק הוֹלִיאַטִי,
אַיבאַ איבאַ טַרעבאַ אומִיראַטִי,
פֿעַרערד פֿאַנאַם בֿ-גאַם אַטוועטשאַטִי,
חֶשְׁבֹּן (חֶשְׁבֹּן) צֶדֶק האַדאַוואַטִי.
אַ מִי פֿיאַם דאָ גולאַיעַם
(בפעם השנייה אי נאָ בֿ-גאַ זאַביוואַיעַם)
וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם.

פזמון:

צריך, צריך - לדרעת כיצד לבלות
כי, כי - נועדנו למות
לפני הארון ה' - לענות
חשבון צדק - למסור
ואנחנו שותים וחוגגים,
(בפעם השנייה ושוכחים מה')
ואתה תשמע השמים.

פֿיל יאָ ן פֿאַנידע־לאַק
פֿראַפֿיל פֿראַפֿיל יאָ,
סוואַי נאָד־ע־לאַק,

שתייתי ביום שני

כיליתי בשתייה, כיליתי בשתייה -
את נחלתי הקטנה

פזמון: טַרעבאַ טַרעבאַ...

פזמון: צריך, צריך...

פֿיל יאָ אַו פֿיאַטניצו,
דאָ פֿראַפֿיל יאָ - סוואַיו טע־ליצו,
עַד, מִי פֿיאַם דאָ גולאַיעַם,
וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם.

שתייתי ביום ששי,
וכליתי בשתייה - את עגלתי
אַח, אנחנו שותים וחוגגים,
ואתה תשמע השמים

פזמון: טַרעבאַ טַרעבאַ...

פזמון: צריך, צריך...

פִּיל יֵא או סובאַטן, דא פֿראָפֿיל יֵא סוואַיו ראַבאַטן, עך מִי פֿיאַם דאָ גולאַיעם, ואַתה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם.	שתיתי ביום השבת, וכליתי בשתייה – את (מקום) עבודתי אַח, אנהנו שותים וחוגגים, ואתה תשמע השמים
--	--

פזמון: טרעבא טרעבא...	פזמון: צריך, צריך...
(בלי השורה 'חשבון צדק')	

ט. ואתה תשמע השמים

זוהי גירסה נוספת של הניגון "פיל יא" המועתקת כאן לראשונה, ומופיעה בהקלטותיו של ר' שמרי' פלדמן. בגירסה זו של הניגון יש בית על על כל אחד מימות השבוע ואף סגנון השירה עליז יותר. המנגינה של הניגון זהה למנגינת החצי השני של הניגון הקודם.

פִּיל יֵא וואַסקרעסענ'ע, דא פֿראָפֿיל יֵא וָסִיו אִימֶענ'ע,	שתיתי ביום ראשון, כיליתי בשתייה – את כל רכושי ² .
--	---

פזמון: עך, מִי פֿיעַם דאָ גולאַיעם, ואַתה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם.	פזמון: אַח, אנהנו שותים וחוגגים, ואתה תשמע השמים.
טֶרעבא טֶרעבא וָנאַטִי יֵאק גולִיאַטִי, איבא איבא טֶרעבא אומִיראַטִי, פֿערעד פֿאַנאַם ב־גאַם אַטוע–טשאַטִי,	צריך, צריך – לדעת כיצד לבלות ³ כי, כי – נועדנו למות ולפני האדון ה' – לענות

א מי פֿיאָם דאָ גולאָיעם
ואַתה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם.

ואנחנו שותים וחוגגים,
ואתה תשמע השמים.

פֿיל יאָ פֿאַנעדע־לאָק
דאָ פֿראָפֿיל יאָ וָסיו נאָדע־לאָ.
פֿזמון: עך, מי פֿיעם דאָ גולאָיעם...

שתיתי ביום שני
כיליתי בשתייה – את חלקת השדה
פֿזמון: אַח, אנחנו שותים וחוגגים...

פֿיל יאָ או וואַטאָראָק,
דאָ פֿראָפֿיל יאָ וָסיו נאָרוואָראָק.
פֿזמון: עך, מי פֿיעם דאָ גולאָיעם...

שתיתי ביום שלישי
כיליתי בשתייה – את כל החצר⁴
פֿזמון: אַח, אנחנו שותים וחוגגים...

פֿיל יאָ או סע־רעדו,
דאָ פֿראָפֿיל יאָ וָסיו טשע־רעדו.
פֿזמון: עך, מי פֿיעם דאָ גולאָיעם...

שתיתי ביום רביעי
כיליתי בשתייה – את כל העדר
פֿזמון: אַח, אנחנו שותים וחוגגים...

פֿיל יאָ או טשע־טווער,
דאָ פֿראָפֿיל יאָ וָסיו נעוועל,
פֿזמון: עך, מי פֿיעם דאָ גולאָיעם...

שתיתי ביום חמישי
כיליתי בשתייה – את כל ה'נעוועל'⁵
פֿזמון: אַח, אנחנו שותים וחוגגים...

פֿיל יאָ או פֿיאַטניצו,
דאָ פֿראָפֿיל יאָ וָסיו פֿשניצו.
פֿזמון: עך, מי פֿיעם דאָ גולאָיעם...

שתיתי ביום ששי
כיליתי בשתייה – את כל החיטה
פֿזמון: אַח, אנחנו שותים וחוגגים...

פיל יא או סובוטן, שתיני ביום שבת
 דא פראפיל יא וסיו זאבטן. כיליתי בשתייה – את כל דאנותיי
 פזמון: עך, מי פיעם דא גילאיעם... פזמון: אה, אנחנו שותים וחוגגים...

1. אוועקטרונקען בל"א, drank away. Estate. 2. Be merry, party, celebrate. 3.
 4. Farmyard. 5. לא הצלחנו לברר את משמעות תיבה זו.

י. עי מוזשא

שיר זה, שנכתב בשפה האוקראינית, פונה לאיכר ומזוהיר אותו לבל ישתה,
 כי אין לו במה לקנות יי"ש, ולאחר מכן חוזר בו ואומר – שאינו צריך לדאוג,
 אלא ימכור את העגל והפרה ויקנה תמורתם יי"ש. ובעבודת ה' תוכן הניגון הוא,
 שצריכים "להפקיר הכל בשביל אהבת ה' ותורתו הקדושה" (עיי' תניא פרק מ"ט).
 נרשם כניגון רס"ג בספר הניגונים מפי ר' שמריה פלדמן (עיי"ש ביאור תוכן הניגון).

עי מוזשא די ני פעי דוזשא
 היי איש', אל תשתה יותר מדי,
 די פאקא-אימסא בא נתחרט,

די פאַראַד-אַימסא
שטאַ מי בודעם פֿיט? (ב"פ)

בא נתייען,
מה נשתה?

טִי פֿראַדאָי, מוזשע
בי-ביטשקא!
בי-ביטשקא!
זשאַנקו-קאַראָווקו, דאָ טעליאַ.

מכור, איש,
השו-שור הצעיר,
השו-שור הצעיר!
אשתו - הפרה, ואת העגל.

1. א: בעלי.

יא. והראינו בבנינו

ניגון זה היה אהוב על הרה"ח ר' מרדכי ריבקין. בפרוייקט מסורת הניגונים הביא ר' דוד שי' הורביץ ניגון זה (בשינויים קלים) בשם חסידי מינסק.

והראינו בבנינו, אוי,
ושמחנו בתקונו, אוי...

ניגוני חסידים

א דאקשיצער ניגון

ניגון שמחה מחסידי חב"ד מדוקשיץ, המושר לעיתים קרובות בהתוועדויות חסידיות. לניגון (ניגון קמ"ה בספר הניגונים) ארבעה בתים ומבית לבית השמחה הולכת ומתעצמת.

וסימנך: צבא שלוחים בפעולה

ניגוני הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן ע"ה שקיבל מאביו הרה"ח ר' אליהו

🎵 לשמיעת ניגונים אלו מפי ר' מרדכי (כולל נוסח מיוחד לקידוש והבדלה)
ראה עמ' פ.

שלום עליכם

ניגון לפיוט 'שלום עליכם' לליל שבת עם מנגינה אחת לשני הבתים הראשונים ('שלום עליכם' ו'בואכם לשלום') ומנגינה שניה לשני הבתים האחרונים ('ברכוני לשלום' ו'צאתכם לשלום'). לפני ששר ניגון זה בהקלטה אמר ר' מרדכי: "ניגון זה הוא של אבי, ולכן כאשר נכדיי ילמדו את הניגון, יהיו שפתותיו דובבות, כמ"ש בגמ', וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר

הריי"צ (ראה שיחת י"ט בסלותשי"גוש"נ) שעניין זה קיים בניגון עוד יותר מאשר בשמועה, כי בשמועה איתא (ירושלמי שבת פ"א ה"ב) 'כל האומר שמועה מפי אומרה, יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו', ובניגון הרי זה בתוקף עוד יותר". [ראה בשיחה שם, שבניגון אין זה רק 'כאילו', אלא עומד כנגדו ממש].

אזמר בשבחין

ניגון שמחה לפיוט 'אזמר בשבחין' לליל שבת.

בינו בוערים בעם

בינו בְּעָרִים בָּעַם, וּבְסִילִים מְתֵי תַשְׁכִּילוּ.
הִנֵּטַע אֲזֵן הָלֹא יִשְׁמַע אִם יֵצֵר עֵין הָלֹא יִבִּיט.
הִיסֵר גּוֹיִם הָלֹא יוֹכִיחַ הַמֶּלֶכֶד אָדָם דָּעַת.
ה' יִדַּע מוֹחֲשָׁבוֹת אָדָם, כִּי הִמָּה הַבֵּל.

נוסח לברכת החודש

נוסח מיוחד לברכת החודש שר' מרדכי הביא ל-770, שהולחן בידי אביו.

מִי שֶׁעָשָׂה נְסִים לְאַבְרָהָם וְגָאֵל אוֹתָם מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, הוּא יִגָּאֵל אוֹתֵנוּ בְּקֶרֶב וְיִקְבֵּץ נַדְחֵינוּ מֵאַרְבַּע כְּנָפֹת הָאָרֶץ, חֲבָרִים כָּל יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן. רֹאשׁ חֹדֶשׁ

פלוגי וְהָיָה בַּיּוֹם פְּלוּגִי, הָבֵא עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה. יַחַד־שָׁחוּ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, לְשִׁשְׁשׁוֹן וּלְשִׁמְחָה,
לִישׁוּעָה וּלְנִחְמָה, וְנֹאמַר אָמֵן.

ידיד נפש

ניגון זה לפיוט ידיד נפש (מ"ז בספר הניגונים) ניגנה מקהלת התלמידים בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש, וכמה פעמים ניגנהו לפני כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע ומצא חן בעיניו. ניגון זה היה חביב
גם על הרה"ח ר' מרדכי ריבקין ע"ה.

י ידיד נֶפֶשׁ אֵב הֶרְחָמוֹ, מְשׁוּךְ עֲבָדְךָ
אֶל־רִצּוֹנְךָ. יְרוּיָן עֲבָדְךָ כָּמוֹ אֵיל,
יִשְׁתַּחֲוֶה אֶל מוֹל הַדָּרֶךְ. יַעֲרֹב לוֹ
יְדִידוּתֶיךָ, מִנְּפֶת צוּף וְכָל־טַעַם.
ו תִּיק יִהְיֶמוּ רַחֲמֶיךָ, וְחוּסָה נָא עַל בֵּן
אֲהוּבְךָ. כִּי־זֶה כְּמוֹ נֶכְסוּף נֶכְסַפְתִּי
לְרֹאוֹת בְּתַפְאֶרֶת עֲנֶךָ. אֵלֶּה חֲמֻדָּה
לְבִי וְחוּסָה נָא וְאֵל תִּתֵּעֶלֶם.

ה דוֹר נָאֶה זִיו הָעוֹלָם, נֶפְשֵׁי חוֹלָת
אֶהְבֶּתְךָ. אֵנָּה אֶל־נָא רְפָא נָא לָהּ,
בְּהִרְאוֹת לָהּ נָעַם זִיּוֹד. אֲזִי תִתְחַזֵּק
וְתִתְרַפָּא, וְהִיָּתָה לָהּ שְׂמִיחַת עוֹלָם.
ה גָּלָה נָא, וּפְרוֹס חֲבִיבִי עָלִי אֶת־סֶבֶת
שְׁלוֹמְךָ. תֹּאזִיר אֶרֶץ מִכְבוֹדְךָ, נְגִילָה
וְנִשְׁמָחָה בָּךְ. מִזֶּהר אֲהוּב כִּי בָא
מוֹעֵד, וְחֻנּוֹ כִּימֵי עוֹלָם.

ניגוני ר' מנחם מענדל קורין ע"ה

הרמ"מ קורין, סבא רבה של החתן, היה חזן ובעל תפילה נודע.
 לשמיעת ניגונים אלו (ועוד כמה ניגונים לשבת ויו"ט) ראה עמ' פג.

שלום עליכם

אשת חיל

ניגון עבור "כי מלאכיו ... אשת חיל"

♩ = 64
כִּי מִלֵּאכִיוֹ

אֶשֶׁת חַיִּל

וְחֹדְרִים לִמְנִינָהּ שֶׁל אֶשֶׁת חַיִּל

נפשנו חכתה לה'

נִפְשֵׁנוּ חִכְתָּה לַה' עֲזָרְנוּ וּמִגִּנּוּנוּ הוּא.
כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קִדְשׁוֹ בִּטְחָנוּ.
יְהִי חֶסֶדְךָ ה' עֲלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ.

שירי ר' יעקב אלישביין

ניגונים שהסבא רבה של הכלה ר' יעקב אלישביין הי' שר מאחורי מסך הברזל בסעודות מצוה.
 לַשְׁמִיעַת הַנִּיגוֹנִים מִפִּי ר' יַעֲקֹב רָאָה עַמּוֹ פֶּא.

דער חדר

אלץ קינד בין איך אין חדר גענאנגען,	כילד הלכתי לחדר,
דער רבי האט מיט מיר געלערנט,	והמלמד למד איתי
די תורה גאנץ פיין.	את התורה ביסודיות.
הער זיך צו ישראל'יק'ל,	"שמע, ישראל'יק,
וואס איך לערן מיט דיר,	את מה שאני לומד איתך.
דער תורה דעם תלמוד,	התורה, התלמוד,
ירשה'ן פון מיר.	אורישי לך.

אז דו וועסט אמאל,	וכאשר פעם
פארבלאנדזען פון דער היים,	תתעה מן הבית,
זאלסטע ישראל'יק'ל,	תזכור, ישראל'יק,
דערמענאן זאך אין דעם,	את הדבר הזה:
אז דיין רבינ'ס אלטע תורה,	שהתורה העתיקה של רבך
דאס איז די בעסטע סחורה.	היא הסחורה הטובה ביותר.

פזמון:

דעם חדר וועל איך מיר געדיינקען,
איך האב אים ליב פון מיין יוגנט אן.
און אז איך דערמאן זיך,
טו איך אים דעם ביינקען,
דער חדר איז בא מיר,
מיין שענסטער פאן.

פזמון:

את החדר אזכור לי תמיד;
אהבתי אותו עוד מימי נעורי.
וכשאי נזכר בו,
אני מתגעגע;
החדר אצלי הוא
המתנה היפה ביותר.

מיין בר מצוה געדענק איך,
ווי א צינד.

טאטע מאמע האבן געקוואלן,
פון זייער קינד.

א דרשה האב איך געזאגט, צוקער זיך,
תפילין און ציצית איז מיין דעוויוז.

מ'זאגט מיר מיין קינד,

געדיינק זשע גיט,

דו ווערסט דאך אצינדער,

אן אמת'ע איד.

זיי געטריי דיין פאלק – דיין תורה,

און דרך וועט היטן דער בורא.

אמרו לי: "בני,

זכור היטב:

אתה הרי בעת

יהודי אמיתי.

היה נאמן לעמך – לתורתך,

והבורא ישמור עליך."

פזמון: דעם חדר...

און אז איך בין געווארן עטוואס גרויס,
האב איך פארזינדיקט,
מיין פאטערס הויז.
פון דערהיים בין איך,
פארטריבן – פאריאנט,
און פון יעדער'ן,
געמאטערט און געפלאגט.
פון וויינען און קלאגן,
בין איך שוין מיד.
ס'איז מיר שווער צו פארטראגן,
דאס פינטעלע איד.
דאך קלינגט אין מיינע אויערן
מיין אלט'ן רבי'נס תורה,
אז דרך וועט היטן דער בורא.

פזמון: דעם חדר...

און יעצט בין איך,
אין א חדר א נייעם,

פזמון: את החדר...

וכשמעט גדלתי,
חטאתי
לבית אבי.
מן הבית
גורשתי – סולקתי,
ומכולם
הוצקתי ויוסרתני.
מבכי ותלונות
כבר התעייפתי;
קשה לי לשאת
את הנקודה היהודית.
אך מצלצל באוזניי
דבר המלמד הזקן שלי
שהבורא ישמור עלי.

פזמון: את החדר...

ועכשיו אני
ב'חדר' חדש,

ואני מכיר ב'מלמד'
 שהוא אינו שלי.
 הוא לומד איתי "בלק" (בקשיחות)
 את ה'פרשה' שוב ושוב,
 רק משום שאני נקרא
 בשם ישראל.

ב'חדר' אני זר, גר,
 רודפים אותי ומגרשים אותי
 לכאן ולשם.
 אני יושב וחושב כל העת:
 מאין אשיג את החדר של פעם?

פזמון: את החדר...

איך דערקען אין מיין רבי'ן,
 אז דאס איז ניט מיין.
 ער לערנט מיט מיר "בלק",
 דער סדרה אפטמאל.
 נאר ווייל איך הייס,
 מיט'ן נאמען ישראל.

אין חדר בין איך א פרעמדען א גר,
 מען יאגט מיר – מען טרייבט מיד,
 אהין און אהער.
 איך זיין און טראכט כסדר,
 וואו נעמט מען דעם אמאליקן חדר.

פזמון: דעם חדר...

ברענט ליכטעלאך

כאשר במקדש נכנסו היוונים,
 טמאו הם את כל השמנים;
 נשאר רק מעט
 שמן בכד אטום,
 עליו כהן גדול חתום

אז אין בית המקדש זיינען אריין די יוונים,
 האבן זיי מטמא געמאכט כל השמנים;
 עס איז מער ניט געבליבן
 א קליין קריגעלע מיט בוימל,
 מיטן חותם פון כהן גדול.

נאר דער בורא עולם האט געטאן,
א גרויסען נס;
אז דאס ביסעלע בוימל האט געברענגט,
גאנץ אכט מעת-לעת.

אבל בורא-העולם עשה,
נס פלאים;
שהשמן המועט יבער,
8 ימים מלאים.

פזמון:

ברענט ליכטעלאך ברענט,
שיינט ווי ווייט איר קענט;
אייער פייער איז הייליג און טייער,
איר פארשיינט דאך די אידישע וועלט.

פזמון:

בערו נרות בערו,
הכי למרחק שתוכלו;
האש שלכם קדושה ויקרה,
את העולם היהודי מאירה.

קליינינקע משה'לאך, שלמה'לאך, זיידע'לאך,
מאנט בא אייער רבין חנוכה דריידעלאך;
היינט איז דאך אייער עלט,
בעט בא די עלטערן חנוכה געלט.

מוישים, שלוימים, זיידים קטנים,
דרשו מהמלמד סביבונים;
היום זה החג שכולו שלכם,
בקשו דמי חנוכה מחוריכם.

אין דער היים צו פארבריינגען,
איז נאר נישט שלעכט;
אין דער ווארעם,
בא די חנוכה לעכט.

בבית להתועד,
ללא מועקה,
בחום,
ליד נרות החנוכה;

פזמון: ברענט ליכטעלאך...

פזמון: בערו...

האבא מגיע הביתה מהרחוב,
אפילה, חושך, בוץ, רטוב;
מתפוח אדמה – חותך נר מושקע,
קיים את מצוות ליל חנוכה.

כל היום נכנס – יצא,
פרנסה ברחוב לא מצא.
אבל כמה שהפרנסה לא תהיה דחוקה;
מדליקים פה נרות חנוכה.

פזמון: בערו...

דער טאטע ער קומט אהיים פון גאס,
פינסטער, חושך, בלאטע, גאס;
א קארטאפלע צושניטן, א לעמפל געמאכט,
שוין יוצא געווען די חנוכה נאכט;

א גאנצן טאג ארום געלאפן,
פרנסה אין גאס נישט אנגעטראפן;
נאר ווי דער פרנסה זאל זיין נישט שלעכט,
דא בענטשן מיר חנוכה לעכט.

פזמון: ברענט ליכטעלאך...

א מחיה צו זיין א איד

עם תרגום מאוד חופשי

פסח איז דאָך אַ פֿרייע צייט,
ווייל פֿון מצרים האָט אונז ג-ט באַפֿרייט.
און מיט מכות
האט ער די מַצְרִיִּים באַצירט,
און דער ים האָט ער אונז דורכגעפֿירט.
פסח הוא הרי זמן של חירות,
כי בו הוציאנו ה' ממצרים.
במכות
את המצרים הכה,
ולנו את הים בקע.

פזמון א:
ווי עס איז וואויל, ווי עס איז גוט,
אַ מחיה צו זיין אַ יוד (ב"פ)
פזמון:
כמה שזה נעים, כמה שזה טוב,
תענוג להיות יהודי.

דער יום טוב שבעות איז דאָך אַ לעבן,
ווייל דאָן האָט דער אויבערשטער
דער תורה געגעבן,
באַקן באַקט מען פֿוטער קובן,
און אַלע אַידן מוזן דערפֿון פֿאַרזוכן.
חג שבועות הוא מרענן,
כי אז ה'
את התורה נתן.
עונות-חמאה אופים,
וכולם מהן לטעום צריכים.

פזמון ב:
ווי עס איז וואויל, ווי עס איז גוט,
אַ מחיה צו זיין אַ איד (ב"פ)
פזמון:
כמה שזה נעים, כמה שזה טוב,
תענוג להיות יהודי.

בראש השנה תוקעים תקיעות,
וכל היהודים קונים עליות.
ל"תשליך" הולכים כולם בשווה,
גם עני וגם עשיר.

פזמון

יום כיפור הוא מדהיב,
כי בו כולנו
יוצאים צדיקים.
יום שלם הולכים בגרביים,
ובלילה בסוכה
דפנות תוקעים.

פזמון

חג סוכות הוא תענוג,
כי בני זוג לא יכולים לריב,
ומבשרים לא מעט,
כי השכנים מסתכלים בצלחת.

פזמון

ראש השנה בלאזט מען תקיעות,
און אלע אידן זען, קויפן זיך עליות.
און צו תשליך גייען אלע גלייך,
סיי ארעם און סיי רייך.

פזמון א'

יום כיפור איז אייבעט נישט שלעכט,
ווייל דאן אלע אידן,
בלייבן באַג-ט גערעכט.
אַ גאנצן טאָג גייט מען אין די זאַקן,
און ביינאַכט אין סוכה,
קלאַפט מאן אַריין אַ פלאַכן.

פזמון ב'

סוכות איז פאַרגעניגען,
ווייל אַ מאַן און ווייב קען זיך נישט קריגען,
און קאָכן קאָכט מען נישט קיין ביסעל,
ווייל די שכנים קוקן אַריין אין שיסל.

פזמון א'

שמיני עצרת און שמחת תורה,
טאנצן אלע אידן מיט דער תורה.
א גאנצע טאג שוין פארבראכט,
האבן אלע אידן א גוטע נאכט.

פזמון ב'

שמיני עצרת ושמחת תורה,
כולנו רוקדים עם התורה.
אחר יום שלם שהתועדנו,
אפשר לישון כל הלילה.

פזמון

חנוכה איז דאך זייער וואויל
ווייל באקן באקט מען גאר מיט אויל
און בענשטן בענשט מען גאר צו גאסט
און לאטקעס עסט מען גאר אסאך

פזמון א'

חנוכה הוא מאוד מוצלח,
כי אופים בו בשמן בלבד,
יושבים תמיד עם אורחים,
ולביבות אוכלים בלי סוף.

פזמון

פורים איז א יום טוב א שיינער
ווייל דאמאלט קלאפט מען המן'ס ביינער
און באקען באקט מען המן-טאשן
און מ'ליידיקט אויס אלע פלאשן

פזמון ב'

פורים הוא חג נהדר,
כי אז מכים את עצמות המן,
אוזני המן אופים,
ומרוקנים את כל הבקבוקים.

פזמון

דודע'לע

היגון מיוחס לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, ורבו בו הנוסחאות (אחת מהן מופיעה כהיגון רי"ג בספר הניגונים). היגון נקרא "דודע'לע", מכיון שנאמרת בו פעמים רבות המילה דו – 'אתה'.

רבונו של עולם (ג"פ) רבונו של עולם (ג"פ)
איך וויל פאר דיר א דודעלע זינגען. אני רוצה לשיר לך "דודה'לה"

אז ס'איז מיר גוט, איז דאך דו, כשטוב לי, זה אתה
חלילה נישט, איז ווייטער דו, אם חלילה לא, גם אתה
איך דו, נאך דו, רק דו. אך אתה, רק אתה, רק אתה.

איי דו דו דו... איי אתה אתה אתה...

איי מזרח דו, מערב דו, איי מזרח אתה, מערב אתה
צפון דו, דרום דו, צפון אתה, דרום אתה,
מעלה דו, מטה דו (ב"פ) מעלה אתה, מטה אתה (ב"פ)

איי דו דו דו... איי אתה אתה אתה...
איי "היה" דו, "הוה" דו, "ויהיה" דו, איי 'היה' אתה, 'הוה' אתה, 'ויהיה' – אתה.
אה דו דו דו... אה אתה אתה אתה
איי מלך דו, מלך דו, ימלוך דו, איי מלך אתה, מלך אתה, ימלוך אתה,
דו דו דו... אתה אתה אתה...

ניגוני ר' מרדכי שוסטרמן

ידיד נפש

אזמר בשבחין

נוסח הקידוש
לליל שבת

שלום עליכם

ברכת החודש

נוסח הקידוש
לליל יום טוב

הבדלה

בינו

שירי ר' יעקב אלישביץ

דודעלע

א מחיה צו זיין
א איד

ברענט
ליכטעלאך

דער חדר

ניגוני קלימוביץ

ד. ניגון שמח מיוחס
לר' מרדכי פויזנער

ג. ניגון התועעות לר'
מרדכי פויזנער

ב. דער
קלימאווטשער ניגון

א. ניגון לשבת ויום
טוב

ח. פיל יא

ז. ניגון אברהם-ניו
אבינו

ו. ניגון שמחה

ה. הגני מביא אותם

יא. והראנו בבנינו

י. עי מוזשא

ט. ואתה תשמע
השמים

ניגוני ר' מנחם מנדל קורין

ניגון לשבת ויום טוב

נפשנו חכטה

אשת חיל

שלום עליכם

ניגונים נוספים

ניגון לשבת ויום טוב

ניגון לשבת ויום טוב

לזכות

החתן הת' **לוי יצחק** והכלה מרת **חיה מושקא** שיחיו

קורץ

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ביום הבהיר י"ד כסלו ה'תשפ"ו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **שניאור זלמן** וזוגתו מרת **פייגא** שיחיו **קורץ**

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** וזוגתו **כאשא** שיחיו **אלישביין**

ולזכות זקניהם:

הרה"ת **שמואל** וזוגתו מרת **צבי** שיחיו **קורץ**

הרה"ת ר' **שמואל** שיחי' **גרייזמאן**

הרה"ת ר' **יוסף ליב** וזוגתו מרת **רחל** שיחיו **אלישביין**

הרה"ת ר' **יוסף יצחק** הבקן וזוגתו מרת **רוחמה שיינדל** שיחיו **ריבקין**

